БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 43-дахи жэлээ гарана. КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 215 (11200) | 1966 оной сентябрийн 11, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгые һайжаруулха, орон доторөө дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудые хүтэлбэрилгые һайжаруулха тушаа хэмжээнүүд тухай

Мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгые һайжаруулха, орон доторөө дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудые хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулха тушаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хаража үзөөд, тогтоол баталан абаа.

Арадай ажахыда мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгэ талаар зарим тэды амжалтанууд туйлагдаа гэжэ тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Манай арадай ажахыда хэрэгтэй болодог бүхы мэргэжэлтэдые дээдэ, дунда һургуулинууд бэлэдхэнэ.

Социалис экономико болон культурын саашадахи хүгжэлгэ тушаа КПСС-эй XXIII съездэй табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай хүдэлмэриие нилээд һайжаруулха, мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын шанар һайжаруулха шухала байна.

Совет общественно хүгжэлгэ байһан мүнөө үеда, үйлэдбэриидэ, культура болон ниитын ажабайдалда наукын гүнзэгыгөөр нэбтэрэн орожо байһан үеда дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудые дүүргэһэн мэргэжэлтэд марксистско-ленинскэ теори һайнаар мэдэхэ, наука, техникын шэнэ түлэдэлтэнүүдые шудалха, экономико хүгжөөхэ, ажалые научна ёһоор эмхидхэхэ, үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ зорилгонуудые шадамгайгаар шиидхэхэ зэргэтэй. Гэхэ зуура дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай эдэ зорилгонуудые һайнаар бэелүүлнэ гэхын аргагүй, тэдээнэй хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд бии байна.

СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерство, өөһэдынгөө мэдэлдэ тусхай һургуулинуудые даажа байдаг бусадшье министерствэнүүд болон зургаанууд тусхай һургуулинуудтахи һуралсалай методическа, научно-шэнжэлэлгын, үзэл суртал талаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэринүүдые хүтэлбэрилхэ эрхэсэ һулаар хэрэглэнэ, мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын шанар хүсэд хинан шалгадаггүй байна. Министерство тусхай һургуулинуудтахи багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ тушаа саг үргэлжын хүдэлмэри хэдэггүй, дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдтэ зорюулагдаһан һайн номуудые олоор хэблэн гаргадаггүй, СССР-тэ дээдэ, дунда тусхай эрдэм хүгжөөхэ тушаа холын хараата асуудалнуудые, һуралсалай экономикын асуудалые, һуралсалые научно ёһоор эмхидхэхэ асуудалые шэнжэлхэ хэрэгтэ анхаралаа хүсэд табидаггүй байна. Мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ түсэб зохёолгодо горитой дутагдалнууд бии байна. Дээдэ, дунда тусхай эрдэмтэй мэргэжэлтэдые хэрэглэлгэ тэнсүүрэнь һайнаар тодорхойлогдоогүй байһаар.

Олохон тусхай һургуулинуудай һуралсалай-материальна баазань мүнөө үеын һуралсалда, эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ хүсэд таарадагагүй. Ехэ бэлэдхэлтэй научна хүдэлмэрилэгшэдөөр олон дээдэ һургуулинууд арадай ажахыда туһатай асуудалнуудые шэнжэлхэдэ муугаар хабаадуулагдана.

Зарим республика болон областьнуудай партийна организацинууд студентнүүд болон һурагшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулхада анхаралаа багаар табидаг болоо, тусхай һургуулинуудые хүтэлбэрилдэг организацинуудые, дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай партийна, комсомолой эмхинүүдэй шанга эрилтэ табихаа болёо.

КПСС-эй Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ, дээдэ һургуулинуудта эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэри һайжаруулха тушаа хэдэн хэмжээнүүдые хараалаа.

Мүнөө үеын үйлэдбэриин, наука, техникэ болон культурын эрилтэнүүдые, тэдэнэй саашанхи хүгжэлтые хараадаа абажа, мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгые дан саашань һайжаруулха гэжэ дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай шухала зорилгонь болоно гэжэ тогтоол дотор заагдана. Дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудые дүүргэн гарагшад үндэр дээдэ коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлэгдэхэ, марксистско-ленинскэ теори шудалха, ниитэ политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэлгын талаар дүршэлтэй болохо зэргэтэй.

Дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай партийна, комсомолой, профсоюзна эмхинүүдэй ажал ябуулга хинан шалгаха хүдэлмэри һайжаруулхыень, һуралсалай шанар һайжаруулха, студентнүүд болон һурагшадые идейно-политическэ талаарнь хүмүүжүүлхэ асуудалда тэдэнэрэй анхарал хандуулхыень, ниитын наукануудые заалгын шанар дээшэлүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулхыень, ниитын эрдэмүүдэй кафедрануудта мэргэжэлтэй багшанарые шэлэн табихыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд болон обкомуудта дурадхагдаа.

Ниитын эрдэмүүдэй талаар багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институтнуудые Ленинградай, Уралай, Ростов-на-Дону хотын, Ташкентын гүрэнэй университедүүдтэ эмхидхэхыень СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерствэдэ зүбшөөл үгтөө.

СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерствын мэдэлдэ хэдэн дээдэ һургуулинууд үгтэхэ байна. Дээдэ һургуулинууд һуралсалай методическа материалнуудые согсолжо зохёохо, номуудай болон һуралсалай хэрэгсэлнүүдые зохёохо, бүхы дээдэ һургуулинууд хэрэгтэй болохо научна хүдэлмэрилэгшэдөөр болон багшанараар бэлэдхэхэ, мэргэжэлэнь дахинаа дээшэлүүлхэ хэрэгтэ баазань болохо үгэхэ байна.

Тусхай һургуулинуудтай министерствэнүүд болон зургаанууд СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерствэтэй зүбшэн хэлсээд, тусхай дунда һургуулинуудые, дээдэ һургуулинуудай филиалнууд, һуралсалай-консультационно пунктнуудые байгуулха, болюулха тушаа асуудалнуудые, дээдэ һургуули бүхэндэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын шэнэ гурим баталха асуудал шиидхэхэ зэргэтэй гэжэ тодорхойлогдоо.

Мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын шанар һайнаар хинан шалгахын тула ороной бүхы дээдэ һургуулинуудые гүрэнэй зүгһөө шалгаха уялга СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерствэдэ даалгагдаа.

Үдэрэй һуралсалда хабаадуулжа мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын гурим шанарайнгаа талааршье, экономическа талаараашье булюу һайн байна гэжэ дүй дүршэл дээрэһээ харагдаа. Тиимэһээ мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ түсэб зохёоходоо үдэрэй һуралсалтай дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта хүнүүдые саашадань олоор абадаг болохоор хараалха гэжэ дурадхагдаа. Үдэшын, заочно һургуулинуудта мэргэжэлтэдые бэлдэхэдээ ямар мэргэжэлтэдэй хэрэгтэй болохыень тодорхойлхо шухала байна. Өөрынгөө ажалда тааруу мэргэжэлдэ һураха зорилгоор предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, эмхи зургаанууд болон организацинуудай зүгһөө ажалһаа һаатангүйгөөр дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудта һурахаар эльгээгдэһэн хүнүүд шалгалтаяа барья һаа булюу олоор абтаха гэжэ тогтоогдоо.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ УЛАМ ОЛОШОРОГ!

ЖЭНЭЭН алыган дээрээ хээд байгша арбан мянгар шара ороһомнай хэды олон хүнэй хүшэ болоо, гарай хүсэ, һанаа сэдхэл багтажа тарян гэшэб. Бодоод үзыт. Энэ таряа ургуулхын тула тарлашан, механизаторнууд, агроном, селекционер, инженер зэргэ бултал хубитаяа оруулалсахан лэ юм.

Эхэнэй энэмнай ёһотойл арадай баялиг болохо тарян гэдэгнай тон зүб болоно. Хэды зуу, мянган хүнэй хара хүлһөө гарһан ургуулһан таряае тон түргэнөөр, монголай орооһо гээнгүй хуряажа абаха гэжэ комбайнер харюусалгатай, бэрхэтэй, хүндэтэй комбайнернуудта тудаад байна. Одоол тэдэнэрэй мүнөө бүхы мэргэжэл, бэлэдхэл, дүй дүршэлөө гаргажа, хүсэ шадалаа гамнангүй, сэдхэлээ зорюулан хүдэлхэ сагынь ерээ.

Манай тиимэһээ мүнөө республикымнай колхоз, совхозуудай тарялан дээгүүр комбайн машинанууд хүсэтэ абяан үдэр, һүни хамжарагүй. Һүниин харанхыдашье тарялан дундуур эндэ тэндэ электрын галнуудай гэрэл үдэшын бүрэнхыһөө үүрэй сайтар гэгээрээ болинхой. Таряанайнгаа ургаса гэтэлгэ гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын тула буряад оронойнгаа хэдэн зуун, мянган комбайнернууд, трактористнар, автомашинын жолоошод мүнөө хүсэ шадалаа гамнангүй, һүниин нойр, амарха амаралтаяа мартажа, һүни-үдэрые илгаруулангүй хүдэлнэ бшуу.

Тэдэнэй дундаһаа бүтээсэтэй ажалай үльгэр жэшээ харуулан, таряа ехээр хададаг, хуряадаг түрүүшүүл — ажалай баатарнууд үдэрһөө үдэртэ олошорно. Зарим газарта хура бороо орожо, сагай уларилай таарамжагүй байбашье һаань, бэрхэшээлһээ тунхаряагүй, ухаа оншотой мэргэнээр эмхидхэн, эсэхые мэдэнгүй хүдэлөөд, амжалта туйлаашад олон. Бэшүүрэй аймагай «Победа колхоздо И. Смолин мүнөө 28 жэлээ комбайнераар тасаряагүй хүдэлжэ байна. Энэ үе соо тэрэнэй бүхыдөө сохижо абаһан орооһые шэгнэбэл, олохон лэ мянган центнер болохо юм. Үнэн сэхэ, жэшээтэ һайхан ажалыень олоор сэгнэжэ, байгша ондо парти, правительствамнай тэрээндэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден барюулаа. Иннокентий Григорьевич бүри 1957 онһоо хойшо нэгэ «С-6» комбайнаар хүдэлжэ, колхоз соогоо бултанһаа ехэ таряа хурьядаг гэжэ суутай. Мүнөөшье тэрэ хуушан комбайнаар яндайшагар заһаад, хэнһээшье дутуугүй ябажа, 1600 центнер орооһо сохёод байна. Тиихэдэ тэрэнэй нэрэтэ, колхозой залуу комбайнер Иннокентий Смолин 2000 центнер ороохо сохинхой.

— Бэрхэш даа нэрэтэмни, би шамайе механизаторай мэргэжэлдэ һургаа һэм. Теэд мүнөө ши намайгаа ахибаш. Тэрээндээни гомдоногүйб.— гэжэ һаяхан үбгэн комбайнер залуу хүбүүе халуунаар амаршалаа һэн.

Ургаса түргэнөөр, поточно аргаар хуряаха үүсхэл гаргаһан, республика дотороо социалис мүрысөө үүсхэһэн Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм» колхозой комбайнернууд Иосиф Ефимов, Антип Федотов, Александр Колмаков гэгшэд дүрбүүлэн үсөөхэн хоног соо хамта 1115 га таряа амларлан хадаба. Мүн энэ аймагай хүршэ—Заганай колхозой комбайнернууд Николай Иванов Николай Снегирев үдэр 18 га даабарии орондо түс түстаа «СК-3» түхэлэй комбайнаар сентябрийн 8-най үдэр 74 гектар ургаса хүлһөөнь буулгаад, аймаг соогоо эгээл ехэ бүтээсэ туйлаа.

СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Зэдын аймагай Оёорой совхозой түрүү комбайнер Гонгор Дылыкович Машеев тарянда ороһон түрүүшын табан хоног соо 180 гектар хуряагаа. Тэрэмнай «Ажалай Улаан Тугай» орден үргэн сээжэдээ дэмы зүүжэ ябанагүйл. Баһал энэ аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо дүршэлтэй комбайнернууд Жимбэ Раднаев, Дугаржап Цыбенов гэгшэд таряа хадахадаа үдэр бүри 45—50 гектарһаа доошо оруулнагүй. Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхозой түрүү механизатор Олзо Додоев халаан бүхэндэ 50—60 гектар алгадгүй хададаг гэжэ суурханхай.

Эдээн шэнги ямаршье хүйтэн һалхин, халуун наран байг, халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргээгүйдөө комбайнай жолоо табидаггүй зоригтой, абьяастай шударгы хүнүүд колхоз, совхоз бүхэндэ бии. Тэдэнэй хэһэн ажалынь шье эрхим шанартай байдаг.

Теэд гансахан түрүүшүүлэй туйлаһан амжалтаар лэ таряа хуряалгые түргэнөөр дүүргэжэрхихэбди гэжэ һанаха болоо һаа буруу. Таряа комбайнаар хадаха, хуряахаһаа эхилээд, орооһые зөөхэ, сэбэрлэхэ, гурэндэ худалдаха, амбаарта хадагалха, таряалангай һолоомо суллуулха, намарай паар хахалха хүрэтэрхи—бүхы хүдэлмэри олоной хүсэ, ородолгоор бүтээгдэхэ байха бшуу. Тиимэһээ хүн бүхэн дааһан ажалдаа шадаал һаа ехэ бүтээсэ туйлаха болоходоо ёһотой.

Хэрэбээ республика бүхы комбайнернууд тэдэ түрүүшүүлэй шэнгеэр ургасын хойноһоо хамаг сэдхэлээ һанаагаа табин, үнэн шударгаар ажаллаагаа һаань, таряамнай хэды түргэн хурьяагдаха, хэды ехэ алтан орооһон гээлтэ оронгүй абтаха гээшэб! Иимэл хүнүүдэй улам олоншорон, ородолон, түрүүшүүлэй дүй дүршэл, ажалай шадабари олоной туйлалта болгохын түлөө тэмсэхэ зэргэтэйбди.

Худөө ажахыда Бүхэсоюзна социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй һашаат гэрһэн тогтоол зоной эдэбхи үүсхэл, хэшээл ородолгые улам бадаруулханиинь элитэ. Энээнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй райкомууд, ажахынуудай партийна организацинууд таряа хуряалга дээрэ социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлжэ, энээндэ шадаал һаа олон хүниие хабаадуулха, аша үрэ гарахаар, бодомжотой зүбөөр эмхидхэхэ ёһотой болоно. Мүрысөөнэй дүн тобойсо харагдажа, олондо мэдэгдэжэ байха зэргэтэй. Гансашье комбайнернууд бэшэ, мүн автомашинын жолоошод, трактористнар, тоог дээрэ хүдэлэгшэд хэһэн ажалайнгаа дүн, хэнэй түрүүлжэ, хэнэй гээгдэжэ ябаһаниие үдэр бүри хаража байха ушартай. Тиихэдээл мүрысөөнэй эршэ һуладахагүй, хүн зониие ажалдань элсүүлэн эмхидхэхэ аргатай болохо байна.

Хаа хаанагүй мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэжэ, бүхы зонойнгоо эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулжа шадабал, ургасаяа түргэцөөр, бишыханшье гээлтэгүйгөөр хуряаха, таряа гүрэндэ худалдаха түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ, мүн үрэһэ хүрэнгэеэ һайнаар сэбэрлэхэ, намарай паар ехээр хахалха байнабди. Энээнһээл ажахынуудай бүхы экономико болон табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ дулдыдаха байна ха юм.

КАЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРТЭР

Министерствын тугта хүртэбэ

Улаан-Үдын Ленинэй орденто ...-гэй Культурын ордон соо ...дэр хүн зон дүүрэн байба. ...ы цехүүдэй түлөөлэгшэд ... жабхаланта митингдэ ерээ. ...үдэр — заводойхидой ёһото ...дэр. Юуб гэхэдэ, заводойхид... харилсаанай министерст... болон түмэр замшадай проф... ...ай ЦК-гай дамжуулгын ... туг, мүн түрүү хүдэлмэри... ...гүрэн түрын шагнал хайра ...улагдаба.

...ар ушарһаа эдэнэр нимэ ... сэгнэлдэ хүртөөб гэхэдэ, ...дохи квартал соо дэлгэрһэн ...алис мүрысөөндэ шалгарһан ...

КПСС-эй Буряадай обкомой ...тарь К. М. Продайвода Ми...терствын коллеги, профсою... ЦК-гай үмэнэһөө хүдэлмэри... халуунаар амаршалжа, за...б директор Е. И. Павленко, ...ной түрүүлэгшэ Ф. А. Аба..., ВЛКСМ-эй комитедэй сек...ариин орлогшо Б. А. Мирлас ...дта олон зоной нэрьемэ ... ташалган доро дамжуул... Улаан туг барюулагдаба.

...лээрнь нүхэр Продайвода ...ой түрүүшүүлые орден, ме...р шагнаха тухай СССР-эй ...овно Соведэй Президиумэй ...ай суглараршадые танил...ба. Гүрэн түрынгөө шагнал ...да хамта дээрээ 56 хүн ...

...ингдэ хабаадагшад Агуу... Октябриин 49-дэхи жэлэй ...хүндэлэлдэ шэнэ социалис ... баталан абаба.

Д. ДАМБАЕВ.

ТАЙГЫН ҺУУРИДА—ШЭНИИСЭ

Уляабар гэжэ газарта нёдондо нэлэнхы ой модон шууяжа байһан юм. Мүнөө тэндэ алтан шэниисэ долгилно.

«Бурводстройн» бригада үнгэрэгшэ жэлдэ эндэ 120 гектар мододо сэбэрлэжэ үгэһэн. Тэрэнэй һуурида шэниисэ тариһамнай энэ жэлдэ шубуунай ниидэжэ гарахагүй үдхэн таряан ургаба. Мүнөө эндэһээ гектарай хорёод центнер шэниисэ хуряагдахаар хүлеэгдэнэ.

В. МАТХЕЕВ,
«Восточные Саяны» колхозой агроном.
Түнхэн.

БАЯН УРГАСА

Гектарһаа 31 центнер! Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой зарим полинуудһаа баян ургаса абтана. Сүгөөн гэжэ газарта «Онохойская-4» сортын шэниисэ 55 гектарта таригдаа. Тэрэниие хурнахада га бүриһөө дунда зэргээр 31 центнер таряан сохигдобо. Эндэнь сэбэр паар дээрэ хэрээһэлүүлэн тарилга хэгдэһэн, га бүридэ 2,4 центнер үрэһэн хаягдаһан байба.

Таряалангые аммиагай селитрээр үтэгжүүлхэдэ ургаса дээшэлнэ. «Широкая падь» гэжэ газарта 105 гектар дээрэ тиимэ үтэгжүүлгэ (га бүриин 1,5 центнер) оруулхада, гектарай дунда зэргээр 25 центнер шэниисэ хуряагдаа.

Т. ЧАГДУРОВ.

ШЭНЭ ГЭР, ШЭНЭ КЛУБУУД

Бэшүүрэй совхозой түб тосхондо найман айл гансата шэнэ гэрээ толлохоёо байна. Найман айлай байратай хоёр дабхар байшангай барилга мэнэ дууһуутай, хоёрдохи тиимэ гэр арбаад хоноод ашаглалгада үгтэхэнь

350 һурагшадай һуурида мүн хоёр дабхар һургуулиин байшангай бүтэхэнь баһал түргэн харгыдаа оронхой. Совхозой барилгашадай саашанхи зорилгонь юуб гэбэл, түб тосхон Шэбэртэдэ Соёлой ордоной хоёр дабхар байшан бодхохо, отделенинүүдэй тосхонуудта 4 шэнэ клуб бариха түсэбтэй.

Г. ГРОМОВ.
Бэшүүрэй аймаг.

Нёдондонойхиһоо холо дээгүүр

Мүнхэ Сарьдагай хаһаһаа Витимэй эрье хүрэтэр нэмжыһэн сабшалан дээрэ хоёр һарын туршада хажуурай ханхинаан, трактор машинын хүнхинөөн замхангүй үргэлжэлбэ.

Ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэжэ абаха зорилго Юрөөгэй Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид (Сэлэнгын аймаг) урдаа табяад, энэ зундаа эршэмтэйгээр ажаллажа гараба.

Сентябриин 10-най байдалаар 31 мянга гаран центнер үбһэн бэлэдхэгдэжэ, хараалагдаһан түсэб үлүүлэгдөө. Харин үнгэрһэн жэлдэ арайхан гэжэ хорёод шахуу мянган центнер абтаһан юм.

Тэжээл бэлэдхэлгээ дүүргэжэ, юрөөгэйхид таряа хуряалгаяа түлэг ябуулжа байна.

МАНАЙ КОРР.

Хяагтын аймагай «Дружба» колхоз мүнөө бүхы таряанайнгаа гурбанай нэгэ хубиие хуряагаа. Колхозой тоогууд дээрэ ажал үдэр, һүнишье замханагүй.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэгэдэхи отделениин тоог. А. ДЕРИГЛАЗОВАЙ фото.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

1966 оной сентябриин 11 № 209 Москва хото.

Нүхэд солдадууд болон матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Танкова промышленностиин хүдэлмэришэд, инженернүүд болон технигүүд!

Мүнөөдэр совет арад, тэрээнэй дайшалхы Зэбсэгтэ хүсэнүүд заншалта һайндэрөө—Танкистнуудай үдэрые тэмдэглэжэ байна.

Коммунис партиин байгуулһан, тэрээгээр хүмүүжүүлэгдэһэн танкова сэрэгүүд дайшалхы алдарта замаар ябажа ерээ. Сэрэгшэ танкистнууд манай Эхэ ороной эрхэ сүлөөгэй, бээ даанхай байдалай түлөө болоһон байлдаануудта үзэгдөө дуулдаагүй эрэлхэг зориг, баатаршалга, сэрэгэй ехэ шадабари гаргажа, социалис Эхэ орондоо, өөрынгөө арадта, коммунизмын агууехэ хэрэгтэ үнэн сэхээр алба хэлгын жэшээ харуулаа.

Совет танкистнууд арми, флодой бүхы сэрэгшэдтэл адли, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй үмэнэ КПСС-эй XXIII съездын табиһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө зоримгойгоор алба хэнэ, коммунизм байгуулжа байгаа совет арадай амгалан тайбан ажалые хёрхоор хамгаална.

Эрхэ сүлөөдэ дуратай вьетнам арадта эсэргүү дайе США-гай империалистнуудай үүсхэһэнтэйнь дашарамдуулан, уласхоорондын байдалай түгшүүрилтэй болоһые, бүгэдэ ниитын аюулай дээшэлһые хараадаа абажа, коммунис парти, совет правительство Советскэ Союзай хүсэ шадал саашадань бэхижүүлхэ тушаа зохихо хэмжээнүүдые абажа байна.

Арадай эмхидхэһэн совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, тэрээнэй алдарта танкова сэрэгүүд ямаршье эзэрхэг түрнмхэйнэртэ шанга харюу үгэхөөр бэлэн байна гэжэ манай арадай этигэхэдэнь болохо.

Бүгэдэ арадай һайндэрөөр—танкистнуудай үдэрөөр таанадые амаршалнаб. Дайшалхы, политическэ бэлэдхэлэй талаар, журам бэхижүүлхэ, сэрэгэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ талаар шэнэ амжалта туйлахыень танкова сэрэгүүдтэ алба хэдэг бүхы сэрэгшэдтэ хүсэнэб.

Эрхим һайн бронетанкова техникэ байгуулха талаар һайн һайхан ажалдаа саашадаашье амжалта туйлахыень танкова промышленностиин бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хүсэнэб.

Танкистнуудай үдэрые тэмдэглэн ЗАХИРХАМНИ:

Мүнөөдэр, сентябриин 11-дэ, нютагай сагаар 21 часта манай Эхэ ороной ниислэл хото — Москвада, союзна республикануудай ниислэл хотонуудта, герой-городууд—Ленинград, Волгоград, Севастополь, Одессэдэ, баатарлиг хэрэм — Брестдэ артиллериин 20 буудалгаар салют үгэхэ.

Коммунизм байгуулжа байгаа баатарлиг совет арад мандаха болтогой!

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, тэрээнэй алдарта танкова сэрэгүүд мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулагша, эмхидхэгшэ—Советскэ Союзай коммунис партида алдар соло!

СССР-эй Оборонын министр,
Советскэ Союзай маршал Р. МАЛИНОВСКИЙ.

Нүхэр Ле Тхань Нги нүхэр Л. И. Брежневтэй уулзаба

Сентябриин 9-дэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Вьетнамай ажалшадай партиин ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, Вьетнамай Демократическа Республикын премьер-министрэй орлогшо нүхэр Ле Тхань Нги гэгшэтэй уулзаба.

Уулзалгада КПСС-эй Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь нүхэр М. А. Суслов, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр Ю. В. Андропов, тэрэшэлэн Вьетнамай ажалшадай партиин ЦК-гай гэшүүн, ДРВ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд нүхэр Нгуен Ван Кинь гэгшэд байлсаба.

Хөөрэлдөөн хани ёһоной, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

92 наһатай һурагша

ТБИЛИСИ. (ТАСС). Зүүн Грузиин Икалто тосхоной ажаһуугша, 92 наһатай Георгий Папалашвили мүнөөдэр соёл культурын арадай университедые дүүргэһэн тухай үнэмшэлгэ абаба. Эндэ тэрэ хоёр жэл һураһан байна. Тиигэжэ тэрэ манай бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ эгээн ута наһатай һурагша байһан байжа болоо.

Үнгэрһэн зуун жэлэй ерээд онуудай эхеэр Георгий Папалашвили эхин һургуулиин 4 класс дүүргэһэн юм. Саашаа һураха аргагүйдөө һэн. Хоёр жэлэй туршада тэрэ нэгэшье лекци, семинарһаа гээгдээгүй.

ШАГНАЛДА ХҮРТЭБЭ

Долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө, радио-дамжуулга ба телевидениидэ үни удаан жэлдэ һайнаар ажаллаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1966 оной сентябриин 8-най Указаар радио- дамжуулгын ба телевидениин бүлэг хүдэлмэрилэгшэдые шагнаба.

Тэрэ тоодо Буряадай АССР-һээ: **«Ажалдаа шалгарһанай түлөө»** медаляар.

Митахинов Егор Никитович— Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи радиодамжуулгын ба телевидениин комитедэй ахалагша редактор.

„Эрхим кино"

ПАНАМА. (ТАСС). Эндэ кинематографиин дүрбэдэхи фестиваль дүүрэбэ. Тэрээндэ Советскэ Союз, Польшо, Франци, Итали, США, Мексикэ болон бусад оронууд хабаадаа.

Совет ороной кинематографическа, актёрнуудай һургуулиин үнэмшэстэйгөөр илаһание фестиваль харуулаа. Түрүүшын гурбан шагнал абаһан «Гамлет» гэжэ фильм эрхим гэжэ сэгнэлтэдэ хүртөө. Тэрэшэлэн режиссёр Михаил Богиней «Хоёр» гэжэ уран һайханай фильм нэгэд хи шан абаа.

Долоон алтан медаль

БЕРЛИН. (ТАСС). Лейпцигтэ болоһон намарай уласхоорондын ярмарка дээрэ мүнөөдэр эрхим һайн хэрэгсэлнүүдые харуулһанайнь түлөө алтан медальнуудые, хүндэтэ дипломуудые барюулга болобо. 53 алтан медальнууд болон хүндэтэ дипломуудһаа 25-ниинь Германиин Демократическа Республикын үргэн хэрэглэлэй эд бараанда үгтөө. Советскэ Союзай экспонадууд долоон алтан медальнуудаар шагнагдаа. Тэрэшэлэн ЧССР, Польшо, Венгри, Болгари, Румыни, Югослави, МНР болон ОАР-ай экспонадууд алтан медальнуудые абаа.

Үшөө нэгэ илалта

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд августын 28-да Веньлонг райондохи аэродромдо амжалтатай һүниин дайралга хэбэ. Тиигэжэ Америкын 10 транспортна самолёдууд, вертолёдууд гэмтээгдэбэ. Мүн Америкын олон сэрэгшэд алуулагдаа, шархатуулагдаа.

Пуэрто-Рикэ ороной арадуудтай һаналаа нэгэдэлгэ

ГАВАНА. (ТАСС). Сентябриин 23-да Пуэрто-Рикэ ороной арадуудтай һаналаа нэгэдэлгын үдэр юм. Энээнтэй дашарамдуулан Ази, Африка болон Латиин Америкын арадуудай һаналаа нэгэдэлгын организациин гүйсэдхэхэ секретариат дэлхэйн арадуудта уряатайгаар хандаба. Бээ даанхай байхын түлөө тэмсэжэ байһан Пуэрто-Рикын арадтай һаналаа нэгэдэнги байһанаа эгээн эдэбхитэйгээр тодорхойлхыень, мүн США-гай колониальна политикые буруушаахыень тэрэ уряалба.

Иорданиин патриодуудые сүлөөлэгты

СССР-эй Улаан Хэрээһэнэй, Улаан Хахад һарын бүлгэмэй союзай гүйсэдком Иорданиин Хашимит королевствын премьер-министр Васфи Ат-Телль гэгшэдэ телеграмма эльгээбэ. Тэрээн соонь Иорданиин демократическа, түрүү бодолтой хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдые гэмнэхэ ябадалые буруушааһан тухай хэлэгдэнэ. СССР-эй СОКК ба КП-гэй олон миллион гэшүүдэй үмэнэһөө гүйсэдком Иорданиин полициин засагаархидай хэрзэгы ябуулгануудые буруушаагаад, хаалтада байһан хүнүүдтэ хүсэрхэлгэ гаргаха ябадалаа дары болюулжа, тэдэниие түргөөр сүлөөлхын тула өөрынгөө үндэр нэрэ зэргэ хэрэглэхыень премьер-министрые уряалһан байна.

(ТАСС).

БКТ-гэй конгресс

БЛЭКПУЛ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Мүнөөдэр эндэ тред-юнионуудай 98-дахи конгресс хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Табан үдэрэй туршада 170 профсоюзуудые түлөөлһэн делегадууд хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Энэ асуудал лейбористска правительствын мүнөөнэй дотоодын болон гадаадын политикатай дашарамдуулан гараһан юм.

ОАР-ай таряашанай үдэр

КАИР. (ТАСС). Мүнөөдэр Арабуудай Нэгэдэһэн Республикын арад таряашанай үдэрые тэмдэглэжэ байна. Ороной бүхы губернаторствануудаар таряашадай суглаанууд болоно, хүдөө ажахын выставкэнүүд, фотовитринэнүүд нээгдээ. Эдэ бүгэдэ ороной хүдөө ажахын хүгжэлтые харуулна.

Газетымнай хэблэгдэхэеэ байхада...

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Галуута-Нуурай шахтоуправлениин горнягууд шэнэ табан жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Шахтанууд, бригаданууд болон шахтернуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ шалгархы ажалаараа суурхагшад илангаяа олошорно. Тэдэнэй тоодо горно комбайнын машинист В. Т. Касима гэгшэ оролсодог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эдэбхитэ горняк нүхэр Касима

А. ИСТОМИНОЙ фото.

Улаан-Үдын оёдолой фабрикын коллектив үнгэрһэн 8 һарынгаа даабарие болзорһоо уридшалан 6 хоногоор дүүргээ һэн. Мүнөө тэдэнэр 9 һарынгаа түсэб баһал уридшалан бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна.

Тус мүрысөөндэ хүбэнтэй хубсаһа оёдол цехэйхид онсо шалгарна. Эндэ ажалдаа шалгаржа, арадтаа мал туулжа ябагшад олон. Тэдэнэй дунда коммунис ажалай ударник Вера Александровна Миронова эрхимлэжэ ябана. Энэмнай хүбэнтэй хубсаһа оёходо халаанайнгаа даабари 150 процент, һайн шанартайгаар дүүргэнэ. Тинхэтэеэ хамта Вера Александровна өөрынгөө мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхын түлөө саг үргэлжэ оролдожо байдаг. Тэрэ Ангарск городтохи хүнгэн промышленностиин техникумэй 4-дэхи курсда заочноор һурана. Энээнээ дүүргэхэдээ оёдолой үйлэдбэриин техник-технолог мэргэжэлтэй болохо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. А. Миронова.

А. МАНТАЕВАЙ фототекст.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгые һайжаруулха, орон дотороо дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудые хүтэлбэрилгые һайжаруулха тушаа хэмжээнүүд тухай

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Ерээдүйн мэргэжэлтэдые ажалда һайнаар дүршүүлхэ зорилгоор студентнүүдэй, һурагшадай практика гарахын тула дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдтэ предприятинууд болон эмхи зургаанудые даалгаха гурим зохёогдоо.

Эгээл һайн бэлэдхэлтэй багшанарнуудтай, мүнөө үеын лабораторно баазагай университедүүд болон бусадшье дээдэ һургуулинуудай дэргэдэ дээдэ һургуулинуудтахи багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ факультедүүд эмхидхэгдэхэ байна.

Университедүүд болон багшын институдуудай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ зорилгоор СССР-эй Педагогическа науканудай академиин дэргэдэ 1967 ондо саг үргэлжэ хүдэлхэ багшын дээдэ курснууд эмхидхэгдэхэ байна.

Дээдэ һургуулинуудта тусхай мэргэжэлээр заадаг багшанар 1967 онһоо эхилжэ промышленна, хүдөө ажахын түрүү предприятинуудта, түрүү дээдэ һургуулинуудта, эрдэм-шэнжэлэлгын эмхинүүдтэ ажалһаа сүлөөлэгдөөд, сүлөөлэгдэншьегүйгөөр мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ байна.

Предприятинуудай, дээдэ һургуулинуудай, эрдэм-шэнжэлгын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд дээдэ һургуулинуудай багшанарые мэргэжэлээ дээшэлүүлхыень хүлеэн абаха, технологитой, мүнөө үеын түхеэрэлгэтэй, үйлэдбэриин экономико болон эмхидхэлгэтэй танилсахынь тула зохихо арга боломжо олгохо уялгатай.

Тусхай дунда һургуулинуудта зааха багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ факультедүүдые үдэрэй һуралсалтай томо томо дээдэ һургуулинуудай дэргэдэ эмхидхэхыень СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерствэдэ зүбшөөгдөө.

Науканудай академинүүдэй эмхинүүдтэхи, тусхай һалбаринуудтахи эрдэм-шэнжэлгын институдуудай, проектно-конструкторска эмхинүүдэй, промышленна предприятинуудай ехэ ехэ мэргэжэлтэдые дээдэ һургуулинуудта багшалхыень бүри олоор хабаадуулха, үгышье һаа сүлөөтэй сагтань ажаллахаар хабаадуулха гэжэ СССР-эй дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудай министерствэдэ, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Науканудай академидэ, СССР-эй министерствэнүүд болон зургаануудта дурадхагдаһан байна.

Союзна республиканудай компартинуудай ЦК-нууд, партиин обкомууд болон крайкомууд СССР-эй дээдэ, дунда һургуулинуудай министерствэдэ зохихо туһаламжа үзүүлхэ үүргэтэй.

СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерство научна, һуралсалай-методическа литература хэблэхэ, тэрэ зорилгоор дээдэ һургуулинуудай дэргэдэ типографинуудые байгуулха зүбшөөл ехэ ехэ дээдэ һургуулинуудта үгэхэ эрхэтэй болоо.

СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерство, министерствэнүүд болон зургаанууд, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи наука, техникын талаар гүрэнэй комитет научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдые түсэблэхэдөө ажахын хэлсээ баталжа, предприяти, эмхи зургаануудта научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдые дээдэ һургуулинуудай хэхэ ябадалые хараадаа абаха зэргэтэй, энэ зорилгоор материально-техническэ хэрэгсэлээр хангаха, мүнгэ зөөри һомолхо зэргэтэй гэжэ уялгалагдаа.

СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерство арадай ажахыда ехэ удхашанартай, эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые хэдэг ороной 25 дээдэ һургуулида, шэнжэлгын ажал хэр ехээр хэдэг байһыень хараадаа абажа, профессорнүүд болон багшанарай һуралсалай-хамһабариин хүдэлмэрилэгшэдэй нэмэлтэ штат баталха зэргэтэй. Тиихэдээ эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэридэ хабаададаг эрдэмтэдые ном зааха ажалһаань бага зэргээр хүнгэлхэ шухала гэжэ хараалагдана.

Ямар нэгэн зургаанда мэдэлтэй байһыень хараадаа абангүйгөөр, шэнэ техникэ бии болгожо, үйлэдбэридэ хэрэглэһэнэйнь түлөө дээдэ һургуулинуудай профессорнүүд болон багшанарые министерствэнүүд болон зургаануудай централизованно фондын мүнгэнһөө шагнахаар хараалха.

Эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэри, һуралсалай хэрэг улам һайжаруулхын тула, ажахын хэлсээнүүдэй үндэһөөр хэгдэдэг шэнжэлгэдэ гаргашалагдаха мүнгэнһөө үлүү гараһан олзын 75 процентыень, капитальна хүдэлмэридэ түсэбэй ёһоор һомологдоһон мүнгэ зөөриһөө гадуур, дээдэ һургуулинуудай материально-техническэ бааза үргэдхэн бэхижүүлгэдэ хэрэглэхэ эрхэ дээдэ һургуулинуудай ректорнүүдтэ олгогдоо.

СССР-эй министерствэнүүд болон зургаанууд СССР-эй Госплантай зүбшэн хэлсээд, республикын министерствэнүүд болон зургаанууд союзна республиканудай госплануудтай зүбшэн хэлсээд, министерствэнүүд болон зургаан бүридэхи дээдэ һургуулинуудта 2,5 миллион түхэригэй хэмжээтэй мүнгэ зөөри гэр байра капитальнаар барихын, һуралсалда, эрдэм шэнжэлгэдэ хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэнүүдые худалдан абалгада гаргашалхын тула үгэхэ эрхэтэй болоо.

Дээдэ һургуулинуудай профессорнүүд болон багшанарай, эрдэмшэнжэлгын институдуудай, заводой лабораторинуудай, хүдөө ажахын туршалгын станцинуудай научна хүдэлмэрилэгшэдэй хүтэлбэреэр шэнжэлгэнүүдые хэхэ хүдэлмэридэ студентнүүдые олоор хабаадуулха хэмжээнүүдые зохёогоод, бэелүүлхыень СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерствэдэ дурадхагдаа.

Эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэридэ амжалта туйлаһанайнь түлөө студентнүүдтэ жэл бүри 300 шахуу медаль барюулагдажа байха юм.

Министерствэнүүд болон зургаануудта үйлэдбэриин барилгануудта гэжэ хараалагдаһан мүнгэ зөөреэр тусхай дунда һургуулинууд бариг даха, түхеэрэлгэнүүд бүтээгдэхэ гэжэ тодорхойлогдоо, барилгануудые бодхоохын тула эдэ тусхай һургуулинуудта мэргэжэлтэд бэлэдхэгдэжэ байна.

Залуу мэргэжэлтэдые бэлдэхэ, хубаарилха хүдэлмэриие һайнаар түсэблэхэ, дээдэ һургуулинуудые тусхай номуудаар, научна түхеэрэлгэнүүдээр хангаха, энэ хэрэгтэ СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерствын үүргэ дээшэлүүлхэ тушаа хэдэ хэдэн хэмжээнүүд хараалагдаа.

Дээдэ, дунда тусхай һургуулинууд тухай дүримүүдэй проектнүүдые зохёохо, тиихэдээ һургуулинуудай ажал хүдэлмэри саашань демократическа шэнжэ шанартай болгохо, хүтэлбэрилэгшэдэйнь эрхэ үргэдхэхэ, һуралсалай, научна, ажахын асуудалнуудые бэеэ даагаад шиидхэхэ арга олгохо, тэрэшэлэн һуралсалай хэрэг һайжаруулха, студентнүүд болон һурагшадые хүмүүжүүлгые, культурна ажаһуудалайнь эрилтэ хангалга һайжаруулха талаар ниитын организацинуудай, студентнүүд болон һурагшадай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ асуудалнуудые тэдэ дүримүүд соогоо хараалха зэргэтэй гэжэ СССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудай министерствэдэ даалгагдаа.

КПСС-эй Хоринин райкомдо

ОНШОТОЙГООР ТАБИХА

«Аймагай промышленна предприяти болон совхозуудта экономическа хүдэлмэриин байдал, тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд» гэһэн КПСС-эй райкомой II пленумэй тогтоолые хэр дүүргэжэ байһан тухайгаа Хэжэнгын совхозой дирекци райкомой бюро дээрэ тоособо.

Совхозой дирекци, партком экономическа хүдэлмэри һайжаруулха талаар яһала юумэ хээ гэжэ бюро тэмдэглээ.

Һү, нооһо болон мяха үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб совхоз дүүргээ. Түсэбһөө гадуур олохон толгой эбэртэ бодо мал, мүн гахайнууд гүрэндэ худалдагдаба. Мүнөө үедэ үбһэ тэжээл бэлдэлгэ һайнаар ябажа байна.

Үйлэдбэриин бригада бүхэн хэхэ ажалай даабаритай, мүнгэ зөөри гаргашалха хэмжээтэй болонхой.

Хүдэлмэриин дүнгүүд согсологдодог, экономическа шэнжэлэлэй бюрогой хүдэлмэри һайжараа. Гадна совхозой партком тусхай экономическа хуудаһа квартал бүхэндэ гаргажа, совхоз ямар юумээрээ олзотоноб, мүн яагаад гарзатанаб гэжэ харуулжа байдаг.

Гэхэтэй хамта үйлэдбэриин гаргашануудые доошолуулха, экономическа эрдэмые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ, кадрнуудай экономическа һуралсалда горитой дутагдалнууд бии гэжэ бюро элирүүлбэ.

Зарим мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд абаһан даабари, гаргашын хэмжээнүүдые хайхардаггүй, отара бригада болон гүүртын ажал согсолжо, хүдэлмэришэдтэй һайса танилсуулдаггүй байха юм.

Мүн салин хүлһэнэй гаргаша зүбөөр табигданагүй, фондһоо үлүү гаргаша хэхэ баримтанууд бии. Тракторнуудай, автомашинануудай хүдэлмэри тон муугаар табигданхай, эдэнэй хүдэлмэриин бүридхэл хангалтагүй.

Мүнгэнэй, кассай гурим журам сахигданагүй. Электрын хүсэ хэрэглэһэнэй түлөө айлнуудһаа түлбэри татагданагүй. Совхозой транспортын хүдэлмэришэдэй хубиин хэрэгтэ ашаглагдаһанай түлөөһэн абтанагүй.

Тиихэдэ хүдэлмэришэдэй хубидаа баридаг мотоциклнууд үнэндөө совхозой түлишэ галдадаг байха юм.

Мүн совхоздо хэгдэдэг экономическа шэнжэлэл арьбалалта алмалтын, үлүү гаргашын ямар аргаар хэгдэдэг бодото байдал үшөө харуулнагүй.

Совхоздо ябуулагдадаг экономическа хүдэлмэриин эдэ бүхы дутагдалнуудые саашадаа усадхаха ёһотой гэжэ дирекцидэ болон парткомдо райкомой бюро зааба.

ХУДАЛДАА НАЙМАА ҺАЙЖАРУУЛХА

Партиин райкомой бюро дээрэ аймаг дотор худалдаа наймаа, илангаяа түрүүшын хэрэглэлэй зүйлнүүдые: хилээмэ, дабһа, сай, мылэ гэхэ мэтын эд бараа зондо наймаалгые эрид һайжаруулха тухай хэлсэбэ.

Энэ асуудалаар сельпонуудай, совхозрабкоопуудай түрүүлэгшэнэр болон ОРС-нуудай начальнигууд элидхээ.

Һүүлэй үедэ сельпонуудай, ОРС-нуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хайхарамжагүй дээрэһээ элэ зүйлнүүдые зондо худалдалга муугаар табигдаһан байха юм. Мүн автолавканууд муугаар хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, Булган, Ашанга, Амагаланта тосхонуудта (Краснопартизанска сельпо) сай, дабһа, макарон, мылэ наймаалагдахаа болиһон байна.

Тиихэдэ олохон сельпонууд автомашинагүйдэжэ, фондоор абаха эд бараагаа хаһа сагтань зөөжэ, зондо наймаалнагүй.

Тиимэһээ зарим ОРС, сельпонууд худалдаа наймаанай түсэб дүүргэнэгүй.

Таряа хуряалгын халуун хаһада хүдэлмэришэдтэ эдеэ хоол, илангаяа хилээмэ болон бусад зүйлнүүдые, эд бараа худалдалга эрид һайжаруулха ёһотой гэжэ сельпонуудай, совхозрабкоопуудай болон ОРС-нуудай түрүүлэгшэнэр, начальнигууд уялгалагдаа.

Ж. БАДМАЕВ,
КПСС-эй Хоринин
айкомой инструктор.

Далхэйн бүмбэрсэг дээрэхи иимэ зон оройдоо табан зуу гараһаа олон бэшэ юм. Урянхай яһанай (тофалар) хүнүүд туваг үндэһэтэнэй нэгэ һалаань болоно гэжэ тоологдоно. Урянхай зоной гурбанай нэгэ хубинь Алыгджер гэжэ газар нютагта, үлэгшэнь хүршэ хоёр тосхондо ажаһуудаг юм.

Урянхай зоной хэлэн дээр Алыгджер гээшэнь «Ужам таһнуга» гэһэн удхатай. Тэрэ тосхон Саян уулын тэг дунда оршодог. Тувын автономито республикатай хүршэ һуудаг юм. Сэлмэг дуулим байхада тон дүтын Нижне-Удинск городһоо үдэр бүри багашаг самолёт ниидэжэ ерэдэг.

Тиин, зүүн-хойто зүгтэ огторгойн халада баглагар хара үүлэн сугларжа бүрхөөд байхадань, городһоо ерэхэ гансал харгы зурыдаг. Энэмнай юуб гэхэдэ, Үдэ мүрэниие үгсэн, ой тайга махажа, сэхэ руугаа хоёр зуун километр ябаха болоно. Үнэндөө һураггүй холо ааб даа: хадаһаа бууһан гол мүрэнэй годирхойе тооложо бараха юм аал?

Хэды холын аян замда мордохоёо байбашье, тэрэниие хайхарангүй, зунай сагта туристнууд эндэ аяншалан ерэдэг. Тиихэдээ Алыгджертэ хоноһон бэеэрээ колхозһоо газаршаниие, унаа абаад гү, али үгышье һаа, тэндэхи зонһоо һайса асуужа мэдээд, нютагайнь карта буулгажа бэшээд, ябагаар ой руу ошодог...

Уула хүбшэ урин дуудажа байдаг. Хуша, нарһан модон ногоороод һайханаар харагдана. Хүл доромнай алим жэмэс, алирһа нэрһэн нэмжын бүрхөөнэ. Хаа-яа ухэр нюдэншье дайралдаха. Абяа шэмээгүй, хон-жэн... Гансал уһа мүрэнэй шааян урдаха шэлбүүһэтэ модоной һэбшээндэ һэршэгэнэн налбаха абяан дуулдаха. Баһа хадын шубуунай жэргэхэнь гү, али хэрмэнэй һамар сэмэхэнь элихэн соностохо. Булагай хүйтэн уһанда дадаад шунгахадашье, наранда бэеэ шарахадашье болохо ха юм. Хэдэн долоон хоногтошье, мүн һараарше ой тайгын зүргэ харгы дахаад ябажа байхадаа, нэгэшье хүнтэй ушарангүй үнгэржэ болохош.

Зүгөөр, дан тиимэ амгалан түбшэн гэхээр бэшэ ааб даа. Һолжорхоёо байһан шулуун дээрэ гэшхээ хадаа—һалааш! Хүнэй ябаһан зүргын орондо ангай зүргэ мүр дахажа ошобол, харгыгаа алдаад, ондоо хабшал хүнды руу ябашахаш.

Эртэ урда сагта урянхай зон үеын үедэ шэрүүн дошхон Саян уулаар нүүжэ зөөжэ ябаһан түүхэтэй. Тиихэдэнь тэдэндэ «киргиз» гэхэ гү, али хара галуунууд гэһэн шоодобори нэрэ үгэһэн юм.

Зунай аяма халуундашье, үбэлэй янгинама хүйтэндэшье оро-гүрөөһэдөө туугаад лэ урянхай зон ой тайгын дундуур нүүжэ ябадаг бэлэй. Тиин хойто зүгэй хүйтэн орон нютагта байрлаһан ан адууһан эндэ, Саян уулада бүри ехээр дадажа тааранхай. Һалаатаһан эбэртэй, сайбар боро хөөбэр нэмэриһэн эдэ оро-гүрөөһэнһөө ондоо тиимэ бата найдамтай адууһан гэжэ урянхай зондо байгаагүй юм.

Хүнүүд өрө-гүрөөһэдөө манаад, һамар, жэмэс түүгээд, буга, баабгай, булга, хэрмэ агнаад лэ ябадаг һэн. Тиихэдээ мяхыень эдеэд, арһыень эдлээд байгаа бшуу. Бүдөөр оёһон хубсаһан гэжэ юрэдөө хомор бэлэй.

Урянхай зон ангай арһа холбожо оёһон, сонхошье, үүдэшье, үрхэшье гэжэ үгы балгааһа абаад ябадаг байгаа. Мориной ангама халуундашье, модоной хахарма хүйтэндэшье, мүн хура ороодошье, саһа шуургандашье, жэлэй дүрбэн сагта тэрэ өтог алгааһан соогоо тулижа һуудаг байһан. Урдань тиимэ һэн...

Мүнөө Алыгджертэ колхозой барилга хэгдэжэ, томо томо дулаан гэр байранууд бодхоогдоно. Мүн огородой эдеэ таридаг болонхой. Эндэ һуудаг зоной нилээд олониинь үнсэтэй болоо. Урдань тиимэ юумэн гэжэ һанаан зүүдэндэшье ороогүй.

Совет засагай тогтоһоор 50 жэлэй ойдо

САЯАН УУЛАДА УРЯАНХАЙ ЗОН ҺУУДАГ...

Алыгджер тосхондо хоёр дабхар байшантай больница бии. Жэлдээ нэгэ дахин тэндэхи зон медицинскэ шалгалтада ородог.

Тиин, хуушарһан үбшэнэй һэдэрээд гү, али ямар нэгэ шанга үбшэнэй хүрөөд байгаа һаань—колхознигуудые тэрэ дары районой гү, али областной больницада эмшэлүүлхын тула эльгээдэг. Тиихэдээ эдэ бүхы юумэн түлөөһэгүй. Гэхэһээ байтагай самолёдто һуулгаад абаашадаг ха юм.

Намар боложо, булга, хэрмэ агнаха сагай ерэхэлээрнь, колхозой ангуушад ой тайгын эзэд болодог. Урянхай зонойнгоо дунда суурхуулһан агнуушад Иван Изотов, Владимир, Иван Жипкеевтэн, Семен Кангириев гэгшэд агнууриин эхи татадаг зантай. Тиихэдээ унаа болгохо колхозой оро-гүрөөһэ, эдихэ юумэ, зэмсэг хэрэгсэл бараниие абаад, мүн өөһэдынгөө буу, һомо һайса шалгажа үзөөд, хүбшэ соохи байрадаа нүүжэ ошоно.

Колхозынь тэдэндэ яһала дулаан һайн үбэлжөөн ой соо барижа үгэнхэй. Колхозой ангуушад тэндэ байрлана. Зүгөөр, зарим нэгэн хуушан заншалаа дахажа отог-балгааһа болгохын тула ангай арһа абаад ошодог зантай. Үбэлжөөнһөө гараад таража ошоһон ангуушад хэдэн хоног үнгэрһэн хойно арай гэжэ уулзадаг. Тиихэдэ хүбшэ тайга соо харагдан үзэһэн элдэб ушаралнууд тухай бэе бэедээ хөөрэжэ үгэнэ. Гэхэ зуура, гүн тайга соо ямаршье гэнтын аюул ушаржа магад.

— Нэгэтэ баабгайтай ушараад, хэмнай хэнһээ үсэд нэтэгүү байха юм ааб гэжэ мэдэхэ гэһэн шэнги бүхэли сүүдхэ соо урда урдаһаа хараад байбабди. Тиимэ үсэд арьяатан дайралдаһан байгаа. Баабгай хүнтэй ушархалаараа саашаа талидаг юм. Гансал аймхай хүнүүдтэ баабгай добтолдог,—гээд үсөөн үгэтэй, даруу зантай Николай Баканаев хөөрэнэ.

— Теэд, та өөрөө баабгайе буудажа үзэһэн юм гүт?—гэжэ тэрэ ангуушанһаа асуубаб.

— Үзөө ааб даа. Хорёодые унагааһан байхаб. Зүгөөр, буудахадаа алдаһал болохогүй.-Сэхэ тулажа орохо болоо һаа, тэрэшни һабараараа нэгэ дахин буулгабал, шамайе эбэрээхэ гэмтээхэ бшуу. Баһа эшээндээ хэбтэхэдэнь баабгайе барижа болохо юм. Тиихэдээ заатагүй хоёр-гурбаараа ябаха хэрэгтэй.

Ангуушан Егор Андалаев манай гэрэй эзэнэйдэ айлшан болжо, гэнтэ ороод ерээ һэн. Хөөрэһэн найраһан хүхюун зантай энэ хүн дайн соогуур ото снайпераар ябажа гараа һэн. Габашна урянхай яһанай хүнүүд яһала олооршоо фронтдо ошоо бэлэй. Тэдэшни мэргэн буушан ха юм. Андалаев ой тайга ошожо, харьһан һониноо хөөрэхэ гээд эндэ ерэһэн байгаа. Тиимэһээ манай һаяар эхилхээ байһан агнуури тухай хөөрэлдэжэ захалаа.

— Ой махажа, ан арьяатаниие хаража ябаһанаа ерэбэ. Булган олон байха хэбэртэй.

— Нээрээшье, энэ жэлдэ гүрөөһэн элбэг байхань гэшэ. Нёдондонойхидол адли һамарһаа яһала бии даа,—гээд Баканаев зүбшөөнэ.

Үнгэрэгшэ агнууриин сезонд эдэнэр хүбшэ тайгын хэшэг хүртэһэн байгаа. Агнуури эхилһэнэй һүүлээр һара хахад болоод байхада, тус район совхоз нойнгоо түсэбэй 80 хубиие дүүргээд байһан юм. Ангуушад дундаһаа Петр Желудев эрхимлэбэ. Тиихэдээ һара хахад соо 4... түхэригтэ ангай арһа тушааһан. Энэмнай горитой мүнгэн ... Тэрээгээр яһала ехэ юумэ худалдажа абахаш. Ехэ городойхидтэ дутуугүй элдэбын эд бараа асардаг болонхой.

Алыгджертэ байхадаа ... зиинһаа сагаан тоһо, будаа, ... сервэ, саахар, овощ, хоншуур үнэртэй һайхан хилээмэ худалдажа абадаг байгаабди. Магазин соонь шэнэ янзын хубсаһан, ... дэбын амһарта, хубсаһа угаа... тооһо арилгадаг машина харагдана.

Баһа, Алыгджертэ хүүгэд... саад, ясли, мүн хүршэ то... нуудһаа ерэһэн һургуулин... бүүдэй байха интернат бии. ...га яһатан урянхай зоной ... мандахын тулада гүрэмнай ... болохо юумэ хэнэ. Жэш... урянхай хүнэй һургу... дүүргэмсээрнь, дээдэ һургу... орохынь тула тэрээндэ ... ехэ эрхэ олгогдоно.

Эндэхи зон техникум... институдуудта олоороо һу... Тиихэдээ түрэһэн нютагтаа ... сажа ерэхэ зорилготойгоо... ша, врач, агроном гэхэ ... мэргэжэл өөһэдтөө шэлэн аб...

Жэшээнь, Александр Канги... мүнөө Эрхүүгэй хүдөө ажа... институдай агнуури эрхилхэ ... деленидэ һурана. Хожом нют... таа бусажа ерэхэдээ, эртэ ур... һаа эхитэй агнууриин ажа... эрдэм ухаанай эшэ үндэһэн... рэ эмхидхэн табиха болоно. ... толий Мухаев, Люба Мүт... хоёр врач болохо юм.

Алыгджер гэдэг ужам ... нуга гэһэн удхатай, һайн ... ла дайда байна даа. Газар ... дээрэ эгээн үсөөн зон, Совет... Союзай эрхэтэд— урянхай ... най зон эндэ һуудаг юм.

Ленина КАЙБЫШЕВА,
АПН-эй корреспондент.

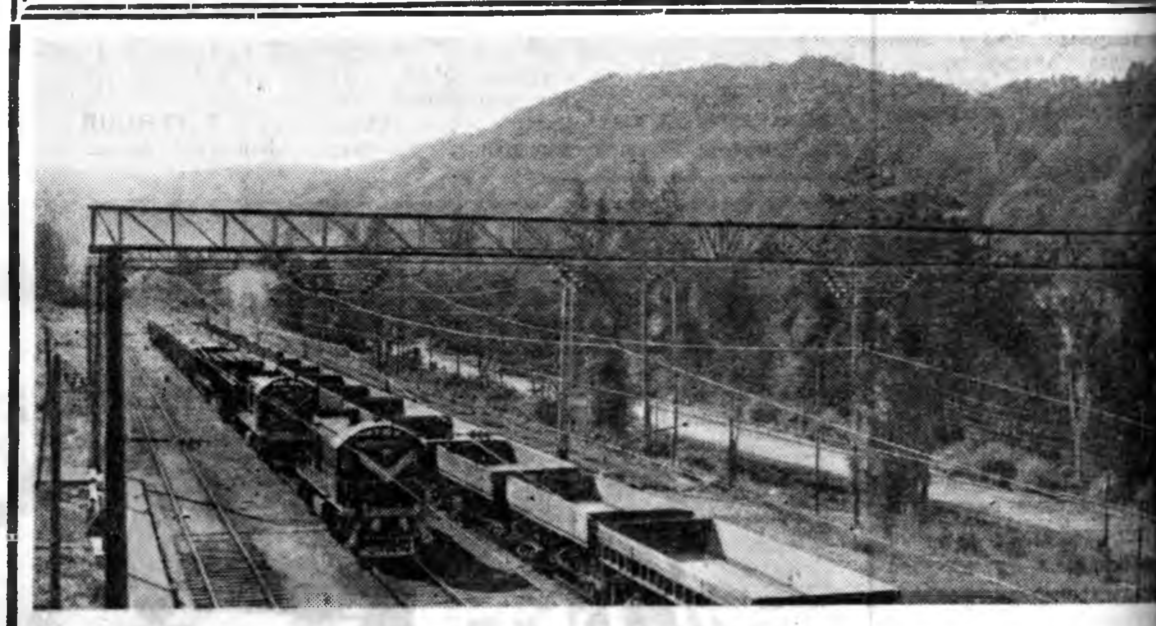

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дивнагорск гэжэ түмэр замай станци. Красноярска гидроэлектростанцида рюулагдаһан түхеэрэлгэ ба материалнуудые хэдэн зуун эшелонууд эндэ асарна.

ТАСС-ай фотохроника.

ЗУРАГЛАЛ

НАЙДАМТАЙ ХҮН

Уг үүлтэрээрээ эгээл һайн хашараг гунжадуудые колхозойнгоо бүхы гурбан бригадаһаа илгажа, нэгэ газарта суглуулха. Үлэмжэ һайн харууһанда тэдэниие табижа, үүлтэртэ малай гүүртэ болгохо. Тиимэ һэн тула эдэ малые эгээн һайн, найдамтай малшадта тушааха. «Дружба» колхозой правлениин заседани дээрэ иимэ асуудалай табигдахада, зүбшэһэншье, маргаһаншье зон бии һэн.

— Зунай эхиндэ мал худхаха, һэлгэхэ гээшэмнай бэлэн хэрэг бэшэ ааб даа.

— Хүйтэн үбэл, хатуу хабар арай гэжэ дабаад, хүхэ ногоон дээрэ гаран сасуу бүхэли жэл оролдоһон малайнгаа аша шэмэ абаха саг дээрэ, газар бүхэнһөө сугларһан, эжэл буруу малытнай хэн малшан абажа, бэеэ зобоохо гэжэ һананат.

— Бэеынгээ амарые харадаггүй, харин хамтын хэрэгтэ юугээшье гамнангүй ябадаг лэ зондо найдаял.

— Удаан эндэ тоосолдоһомнай үлүү гэжэ һананам. Тэрэ шэнэ гүүртэеэ манай бригадада үгэгты. Би мүнөө сэхэ Базаров Лодойндо ошохом. Тэдэнэр сохом арсахагүй ёһотой,—гэжэ хоёрдохи бригадын эбэртэ бодо малые даагша Дондок Цыренович хэлэхэдэ, правлениин гэшүүд бултадаа зүбшөөгөө һэн.

...Лодойтондо адляар бүхы малшадай хүдэлдэг гээшэ һаа, ямар амар байгаа гээшэб, хэды ехэ юумэ хэгдэхэ һааб? Нёдондо намар бүхы малаа тарган гүүлһэн сэгнэлтэтэйгээр гүрэндэ тушаагаад, Нарһатаһаа ерэһэн үдэрынь тажаа буруудаараа угтажа байгаа һэм. Хамаг гүүртэнүүдэй һагшадаһа, голодоһо абаад, нэгынше гарзада оруулангүй хүхэ ногоон дээрэ гаргаба.

Одоол зунай сагай элдиндэ сагаан эреэн хашарагхануудаа шандань туласа түлжүүлхэ, таргалуулха, намар толгой бүриинь гурбан центнерээр сохом тушаахатнай бэд даа гэжэ һаяшаг Лодойтой үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдөөд, хүхеэд тараа һэмди. Теэд мүнөө ерээд, шэнэ мал абаха болоболто даа гэхэдэм, дурагүйшэгшье байгаа һаа, арсахагүйншье арсахагүйл даа. Үгы гэхэгүй һэн гээд лэ, таарамжагүй юумэ хүндэ ходо дурадхахань аягүй...

Иигэжэ Дондок Цыренович олон табан бодол бисалгаһаар, Лодойтон тухайгаа энэрхы һайханаар сэдьхэһээр гүүртэдэнь хүрэжэ ерэбэ.

Малшадай байрын үүдэн зомгооһоор шэбхэдээтэй: адуулганда үбгэ, һамган хоёр хоюулаа хаям. Буусаһаань сааша, Улаагта гол нилээхэн үгсэжэ, фермые даагша Лодой Базаровтаяа бэлшээри дээрэнь уулзаба.

— Ханда Сандитовна хаанаб? гээд мэндэ һайнаа алдаһанайнгаа һүүлээр бригадир малшанайнгаа һамган тухай асууба.

— Үнөөхи депутадуудайнгаа хэрэгээр доошоо ошоо һэн.

— Һаяшаг Улаан-Үдэ сессидэ ошоод ерээ һааб даа.

— Хандын иишэ тиишээ ябахадань, орондонь хүниие үгэдэг бэшэ аад даа,—гээд Лодойнгоо гажа буруугаар харюусахаа забдахадань, Дондок Цыренович гансата бэеэ хуряагаад, мүнөө ерэһэн ушараа хайшаншье гээд, хаанаһаань эхилжэ хэлэхэеэ бодолгото болобо.

— Зай, центрээрнай юун һонин болоноб?—Лодой Базарович хөөрэлдөөгөө ондоо тээшэнь шэглүүлжэ, энеэбхилэн нүхэрөө шэртэбэ.

— Сэхыень хэлэхэдэ баһал таанадтаа найдажа ерэбэб,—гээд малшанайнгаа жэлэй дүрбэн сагта хээрын һалхи наранда ябажа, хүрин хара болоһон шарайгаа һайханаар мэрэрүүлээд, энэ намда юу дуулгахаа һанааб гэжэ этигэл найдангяар байхадань, фермые даагша уулзахаяа ерэһэн ушараа гансата хөөрөөдхинэ.

— Туршахал болоо гүбди даа. Далан ондоо газарһаа сугларһан малай байрагүй гээшэнь муул юм даа. Малаа эжэлшүүлтэрээ Ханда бидэ хоёр юрэдөөл үүрэй толонһоо һүниин тэн болотор эмээлһээ хобхорхогүймнай гээшэ. Тэрэшье тэрэ юумэ бэзэ. Мүнөө жэлэймнай бэлшээри ехэ муу. Энэ голой шэбэрһээ доошо малаа адуулалсадаг байгаа һаамнай болохо гү?

— Буусаһаатнай дээшэ Улаагтын бүхы гол танай малай бэлшээри болуужан. Тэндэ мүнөө жэл үбһэ абаха саг бэшэ, хаананшье ган гасуур. Зунай сагта малаал түлжүүлжэ таргалуулжа абая.

— Намар болотор тэрэ 140 хашараг, гунжадые шадалаараал адуулжа, аралжа һайн үнеэд болгохые оролдоно бэзэбди.

Тиигэжэ зунай эхиндэ найдуулһан үгэеэ мүнөө нүхэр Базаров хүсэндэнь хүргөө гэхэдэ болохо. Зунай гурба һарын туршада хүбшын бэлшээридэ шадамар бэрхээр малаа адуулжа, байрашуулжа, толгой бүриин шэгнүүриие сүүдхэдээ 800—900 граммаар нэмээгээ. Бүхы 147 толгой хашараг гунжадуудые ороондо оруулаа. Даажа абаһан эдэ малаа намарай сагта таряанай һуури, сабшалангай хярхагта адуулжа, бүри ехээр таргалуулха, түлжүүлхэбди гэжэ мүнөө Лодой Базарович, Ханда Сандитовна хоёр түлэг ажаллажа байнхай.

Олон жэлдэ мал ажалда ябажа амжалтатайгаар хүдэлһэнэйнь түлөө Лодой Базаровичые ехэ орденмнай үндэрөөр сэгнээ. «Ажалай габьягай түлөө» гэжэ медаль тээсгэн колхоз дээрээ болоһон баярай суглаан дээрэ хүндэтэйгөөр хүлеэн абахадаа, Лодой Базарович иигэжэ хэлээ.

«Хорёод жэл соо малай хойноһоо һалиржа, холын бэлшээри, хүбшэ тайгада ажалладаг намда иимэ ехэ хүндэ хайра, найдабари засаг түрынгөө үзүүлжэ байхада үшөөл һайнаар хүдэлхэб гэхэһээ ондоо үгэшье олоногүйб. Юрэдөөл оролдохол байхаб».

Лодой Базарович Базаров хани нүхэр Хандатаяа хамтын хэрэгэй түлөө бүхы шадалаараа оролдохошье байха.

Ц. ДУГАРОВ.

Яруунын аймаг.

СЕНТЯБРИИН 11—ТАНКИСТНУУДАЙ ҮДЭР

А. ГЕТМАН, армиин генерал, Советскэ Союзай Герой

СОВЕТ ГВАРДИ

имэ ушар 20 жэлэй үе- ...э болоһон юм. Намарай нам- ...гунгалаг үглөөгүүр байгаа ...тэ танкнуудай колонно Москва- ...Улаан талмай дээрэ жагсааг- ...бэлэй. Команда зэдэлэн дуул- ...Мавзолейн хажуугаар булад ...нуудые жэргэ жагсаалаа- ...дабшаба. Эхэ оро- ...түлөө байлдаануудта ни- ...сууриихан Канте- ...гвардейскэ дивизиин ...түрүүлэн ябаа. Тиигэ- 1946 оной сентябриин 8-да ...дабшалгаар ...үдэр түрүүшынхиеэ ...юм. Эсэгэ ороноо ...Агууехэ дайнда бро- ...сэрэгшэдэй туйлаһан ...габьяае. Совет ...Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые дай- ...хангаха хэрэгтэ ...тула нимэ ...бии болгогдоо.

...дайнай боложо байха ...Владимир Ильич Ленинэй ...Сормовско заводто ...танк өөһэдынгөө ...бүтээгдэһэн юм. Тэрэ гэһэн- ...хойшо манай орон дотор танк ...промышленности хүгжэ- ...эхилһэн түүхэтэй. Коммунис ...Советскэ правительство ...дээрэ эгээн һайн машинуудые бүтээхэ, энэ һүртэ техникэ түгэс шудалһан кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ сар үргэлжын анхарал хандуулдаг. 1932 ондо ...КА дотор Бронетанкова, оньһожоруулагдамал сэрэгүүдэй академи эмхидхэгдээд, хэдэн мянган офицернүүдые бэлдэн гаргадаг болоо бэлэй.

Совет бронетанкова сэрэгүүдэй дайшалхы хүсэ шадалынь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ хүсэд бүрин, эли тодоор харагдаа. Эдэнэй хабаадаагүй нэгэшье ехэ операци гэжэ байгаагүй юм. 1941 оной намар Москвагай оршондо хэсүү шанга тулалдаанууд болоо һааб даа. Манай ниислэл тээшэ тэгүүлэн дүтэлшэһэн дайсан һамна сохиулаад, бутаруу тээшэ намнагдаа бэлэй. Москвагай оршондохи тулалдаанай үеэр совет танкистнуудай гварди мүндэлөө. М. Катуковой командалдаг 4-дэхи танкова бригада дайшалхы дабарингуудые эрхимээр дүүргэһэнэй, баатар габьяа, шэн зориг гаргаһанай түлөө хамгийн түрүүлжэ гвардейскэ болоһон.

Танкова, оньһожоруулагдамал сэрэгүүд Волго шадархи байлдаанда угаа ехэ үүргэ дүүргээ. Калач городһоо хойгуур дайсаниие хүреэлэн хаахын тула оройдоо 100 час соо дабшаһан юм. Тиихэдэ манай танкистнууд хойноһоо 150 километр, урда тээһээ 100 километрэй хэмжээн соо дайладан дабшаха ушартай болоо бэлэй.

Угаа олон машинануудай хабаадаһан Курска булядахи тулалдаанда совет танкистнууд эрэлхэг зоригой, шэн габьяагай эрхим жэшээ харуулаа. Фронтын багшар участок дээрэ хоёр талаһаа 1500 шахуу танк ба өөрөө ябадаг ехэ буунууд хабаадаа һэн. Манай танкистнууд Прохоровкын оршондохи гансахан үдэрэй байлдаанда фашистнуудай 400 гаран хуягта машинануудые бута сохин. Тиихэдэ би 6-дахи танкова корпусые командалдаг байгаа. Һүрэетэй шанга тулалдаануудые нюдөөрөө хараа һэм.

Ахалагша сержант Королевой танк оньһожоруулагдамал ябаган сэрэгэй колоннотой хамта, хээрын сагаан талаар дабшаа һэн. Шугын саанаһаа фашис «тигр» гэнтэ гараад, ябууд дундаа манай автоколонные буудажа эхилбэ. Түрүүлжэ ябаһан ашаанай машина шатан хүмэреэд, бусадайнгаа дабшаха харгые хаагаа бэлэй. Ахалагша сержант Королев «тигр» тээшэ шагаан буудаба. Һомонойнгоо дууһахада машинаяа гүйдэлөөрнь табижа, дайсаниие тэһэ нэрьеэ һэн. «Тигрынь» харгын хажуудахи хобог руу хүмэрилэй.

Найман «тигрые» добтолһон, Советскэ Союзай Герой комсомолец Шалангинай танкова экипажай баатаршалга тухай һураг суу тэрэ үеэр бүхы фронт дээрэ, орон дотор дуулдаһан байха. Тэдэ танкнуудай хоёрые манайхид бута буудаһан юм. Тиигэбэшье Шалангинай машина шатаа бэлэй. Совет сэрэгшэд үхэлһөө айнгүйгөөр, шатажа байһан танкһаа гарангүй, дайсан худар добтолон сохижо үргэлжэлөө.

Прохоровкын оршондохи хэсүү шанга байлдаанай үедэ танкист Юрий Соколов наһа бараһан. Тэрэнэй хармаан сооһоо чертёжнуудһаа, буудалгын формулонуудһаа гадна, мүн иимэ тэмдэглэл олдоо һэн. «Нүхэдүүд, би үхэхэһөө айнагүйб... Өөрынгөө арадай түлөө үхэхэ гээшэ зол хуби ха юм. Иигэжэ Зоя Космодемьянская хэлэһэн байха».

Байлдаануудай гал дүлэн соогуур совет хуягай хүсэн улам ехээр ургаа. Манай танкистнууд Корсунь-Шевченкын райондо, Минскын, Яссай, Кишинёвой оршондо, Зүүн Пруссида дайсанай бүлэглэлнүүдые хабатай бэрхээр һамна сохёо һэн. Берлиниие эзэлхын түлөө байлдаанда 6 мянга гаран совет танк, өөрөө ябадаг ехэ буунууд хабаадаһан байгаа.

Эсэргүүсэн бодоһон Прагада туһалхаа ошохо захиралтын манай танкистнуудта үгтэхэ үеэр Илалтын туг Берлин дээрэ омогтой дорюунаар далбуулагдаад байһан. Бронетанкова сэрэгүүдэй маршал П. Рыбалкын, генерал Д. Лелюшенкын ударидадаг танкова арминууд бусад сэрэгүүдтэй харилсаа холбоотойгоор хойто зүгһөөнь шууд добтолон, дайсанай бүлэглэлые хүреэлээд, диилдэһэнээ мэдэрхыень баадхаа бэлэй. Тус город худар түрүүлэн добтолжо ороһон № 23 совет танк аха дүү Чехословакиин ниислэлые сүлөөлһэн үдэрэй дурасхаалда Прагын талмайнуудай нэгэн дээрэ хэтэ мүнхэдөө байхаар табигданхай.

Совет танкова сэрэгүүд Японой Квантунска армиие бута сохихо талааршье шухала үүргэ дүүргэһэн юм. Эдэнэр гэнтэ добтолон дабшажа, аяар саана ошоһон байгаа. Манай танкистнууд илалтада дайшалхы дабшалгаяа Номгон далайн эрьедэ дүүргээ һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ танкистнуудайнгаа гаргаһан гайхамшаг габьяае Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнээ: 250 мянга шахуу солдадууд болон офицернууд орден, медальнуудаар шагнагдаһан, 1000 гаран хүн Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ нэжээд дахин, арбан хүн баатар—хошоод дахин хүртэһэн байха.

Танк бүтээгшэдэй габьяата ажал эрхимээр тэмдэглэгдээ. 9 мянга гаран хүн орден, медальнуудаар шагнагдаһан, мүн онсо шалгарагшадта Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон. Иимэ дээдэ шагнал хайра хүртэгшэдэй дунда «Т-34» танкын ахамад конструктор А. Морозов, «КВ» танкын ахамад конструктор Ж. Котин гэгшэд бии байна.

Совет сэрэгшэдэй дайшалхы алдар габьяагай һүлдэ тэмдэг болгон, манай ороной, хилын саанахи олохон хото городуудта совет дайшалагшадай хүшөө, танкистнуудай гранит шулуун табсангууд дээрэ табигданхай. Тиимэ танкнуудые Волгоград ба Ленинградта, Калач-на-Дону, Кантимировка хотонуудта, Прохоровко ба Белгородой оршондо, Курск, Борисов, Могилев, Минск, Львов, Севастополь хотонуудта, Прагын, Берлинэй, Венын талмайнуудай дээрэ хаража болохо. Совет ороной өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадал дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ хэмжээгүйгөөр ехээр үргэжээ. Ядерна зэбсэгэй бии болоһонһоо уламжалан сэрэгэй хэрэгтэ ушарһан ехэ хубилалтанууд мүнөө сагай дайн байлдаанда танкнуудай дүүргэхэ үүргые бүри ехэ болгоо. Энэньшье ойлгосотой. Танкова сэрэгүүд хэдэ хэдэн онсо өөрэ шанартай байдаг, тэдэнь ракетно-ядерна дайнай үедэ имагта ехэ удхатай болоно. КПСС-эй XXIII съезд дээрэ Советскэ Союзай маршал, Оборонын министр Р. Я. Малиновскиин хэлэһэнэй ёһоор, манай танкнууд США-гай, НАТО-да хабаатай бусад оронуудай һүүлэй үеын эрхим танкнуудһаа олон шэнжэ шанараараа үлүү һайн байна.

Танкова соединенинууд мүнөө сагай ракетно-ядерна дайнда хуурай газарай сэрэгүүдэй гол габшагай хүсэн болохо. Фронтдо ябажа дайлалдаһан эсэгэнэр, аханарайнгаа алдарта гурим заншалые хүндэлжэ совет танкистнууд дайшалхы шэнэ техникэ, тэрэниие байлдаанда хэрэглэхэ онол арганууды эрхим амжалтатай бэрхээр шудална.

Армида алба хэхээр бэлдэжэ байгаа манай залуушуул бронетанкова, оньһожоруулагдамал сэрэгүүдтэ ошохые ехэтэ хүсэдэг. Олохон хүбүүд армиин албанда татагдахаһаа бүри урда ДОСААФ-ай клубууд, эмхинүүдтэ ябажа, элдэб мотооршнуудые шудалдаг, автомашинануудай жолоошод, трактористнууд, комбайнернууд болодог байха юм. Эдэнэр танкова сэрэгүүдтэ һайн һэльбэлтэ болоно. Совет танкистнууд сэрэгэй, политическэ һуралсалай талаар зэбхэ амжалта туйлан, дайшалхы шадабаря улам дээшэлүүлжэ, заншалта һайндэрөө угтана. Эдэнэр, манай шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэхи бүхы сэрэгшэдтэй хамта, совет арадайнгаа амгалан тайбан ажалые хёрхо наринаар сахин хамгаална.

(АПН).

КОМБИНАТ—ЮБИЛЯР

Архангельскдахи модо хюрөөдэдэг-болбосоруулдаг В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ комбинадай тогтоһоор 85 жэл болохоёо байна. Анхандаа модо хюрөөдэдэг бишыхан завод байһан энэ предприяти мүнөө ороной баруун-хойто зүгтэхи модо болбосоруулдаг эгээн томо комбинадуудай нэгэн болонхой. Жэл соо 3 миллион үлүүтэй кубометр модо болбосоруулна.

Ажал хүдэлмэринь барандаа шахуу—бревно уһанһаа гаргахаһаа эхилээд, багсалһан мододы суднануудта ашаха хүрэтэр—оньһон аргаар бүтээгдэдэг.

Энэ комбинадай бүтээн гаргаһан зүйлнүүдые олохон оронуудай туттай корабльнууд тээжэ абаашадаг байна. Мүнөө жэл хилын саанахи хэрэглэгшэдынь 215 мянган кубометр беломорско хабтагай абахаар захинхай.

Комбинадай коллектив Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойе эрхим һайнаар угтахын түлөө мүрысэн, графигһаа түрүүлэнхэй ажаллажа байна. Архангельска областиин модо хюрөөдэдэг предприятинуудай дунда түрүү һуури эзэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Архангельскадахи модо хюрөөдэдэг-болбосоруулдаг В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ комбинадай түхэл шэнжэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

БАЯАИГАА ШАДАЖА АШАГЛАХА

Нютагаймнай ой тайга хэды баян бэ даа: эндэ модо шулуунһаа гадна, ан арьяатан, жэгүүртэ амитад, һамар, үрэ жэмэс, һархяаг гэхэ мэтэ нилээд элбэг.

Гэбэшье энэ ехэ баялигые хүн зоной аша туһада нарин зохидоор ашаглаха талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй гээшэ ха.

Эндэ Буряадай «Росохотрыболовсоюз» гэжэ һайн дуранай бүлгэм (түрүүлэгшэнь нүхэр Гуляшинов Н. Г.) хэдэн мянган ангуушантай аад лэ, тэдэниие эмхидхэн шаглуулхэ хүдэлмэри ёһоор ябуулнагүй. Мүн һамар, һархяаг суглуулха талаар Буркоопсоюзай эмхи зургаанууд эдэбхи үүсхэл гарганагүй.

Ушар тиимэһээ, жэшээнь, городто ажаһуугшад байгаалиин баялигай дээжые магазинуудһаа олонхи ушарта худалдан абаха аргагүй. Нёдондо жэлдэ ангай мяхан оройдоо 61 тонно, ойн 9870 шубуун, арайхан 99 толгой галуу, нугаһан, 4 тонно һархяаг гэхэ мэтэ наймаа болоһон гэхэ. Энэнь хүн зоной эрилтые яашье харюулнагүй. Угайдхадаа, шубуунай мяха горитойгоор бэлдэхэ арга боломжо байгаа бшуу. Мүн хэды хандагай, гүрөөһэнэй баригдаһанииень хэншье хинаагүй, бүридхөөгүй.

Мүн һамар, жэмэс базаар дээрэ гол түлэб үмсын гуримаар худалдагдана. Жэшээнь, үрэ жэмэсүүд гүрэнэй наймаагаар оройдоо 234 тонно, харин үмсынхеэр аяар 1552 тонно худалдагдаа һэн. Һамар баһал адли иимэ.

Мүнөөмнай намарай элдин саг орожо, ой тайгадамнайшье «хуряалгын» хүдэлмэри эхилбэ. Энээнтэй дашарамдуулан һанамжалхамни юуб гэхэдэ, агнууриин, бэлэдхэлэй эмхинүүдые хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ, тиигэхэдээ Буркоопсоюз болон ангуушадай бүлгэмэй хоорондо нягта холбоо байгуулха, ангуушадай бригадануудые томилхо, даабариень тодорхойлхо шухала болоно.

Иигэжэ байгаалиингаа баялигые таарамжатай зохидоор ашаглая!

М. ТЕРЕЩЕНКО,
Улаан-Үдын горгүйсэдкомой худалдаа наймаанай таһагые даагша.

УҺАН, УҺАН...

Бидэ эндэ, хотодо Куйбышевай нэрэмжэтэ гудамжаар һуудагбди... Теэд һүүлэй үедэ эдихэ уһаар таһалдаха туйлдаа хүрэнхэйбди. Модо, сэсэгшье һуулгаха аргагүйдэнэбди.

Дүтымнай уһанай колонко хаагдажа, ондоо тээһээ, аяар 700 метрэй газарһаа, уһа зөөнэбди.

Энээн тухайдаа горводопроводой управленидэ хэдэн дахин, горсоведэй депутат К. Е. Масловта хандабашье һаамнай, бодото үрэ гараагүй.

Гэрнай 21 квартиратай. Эндэ олон пенсионернүүд, инвалидуул ажаһуудаг, уһанда ошохо бүхэндөө зободог.

Иишэмнай уһа дүтэлүүлхэ арга биишье. Хүршэ—зэргэлээд байһан нэгэдэхи һургуулида, мүн харгы алхаад—горсадта уһан үбэл зунгүй үгтэдэг. Энэ—оройдоо 15 метрэй зайда.

Гайхалтайхан лэ болоод байна.

Бидэндэ республикын коммунальна ажахын министерство туһаламжа үзүүлээ һаа яахаб?

С. МАРХАНОВ.
Улаан-Үдэ.

ХАДАДАА ХАЛХАЛУУЛААД ХОЛОШЬЕ ҺАА...

ТЭРЭЭН ТУХАИДА Аха нютаг ошохоһоо урда тээ дуулаа һэм. Ямар зан абаритай, хайшаа ёһоной хүн байһыень бага зэргэ тухайланги холын замда мордогдоо. Тетрадиин залгаа хоёр хуудаһануудай ара үбэргүй таталуулһан бэшэгтэй танилсахадаа, золгохо хүнэйнгөө ажал хэрэг, ажабайдалһаань байтагай түхэл шарайень таниха мэтэ бологдоһон юм.

Хүлтэ амитанай бэлээр хүртэшэгүй нютагтаа тэрэ зоргоороо аашалжа, бэеэ билдагууша зоноор тойруулаад, юрын колхознигуудые, тэндэ хүдэлхэеэ ошоһон мэргэжэлтэдые газаашалдаг, доромжолдог, тиимэ эрэмдэг амитан байһан бололтой. Аймагай хүтэлбэрилэгшэд тэрэнэй энэ бүхы аашые мэдэдэгшье һаа далдалдаг, зарим үедэ дэмжэдэгшье хэбэртэйгээр һанагдаба.

«Эрэмдэггүй уг байдаггүй» гэжэ арад зон хэлсэдэг ха юм даа, нютаг нютагта элдэб хүйхэршүүл яһалал дайралдадаг гээшэ. Аяар холын Аха нютагай хада хабсагайдаа халхалуулһан, хүртэшэгүй холын газарта бүхөөр һууриждаһан, өөрын хуули заршамта даргын үйлэнүүдые олоной нюур дээрэ элирүүлхэ хүнгэн бэшэг хэрэг гараба бшуу.

Гурбан үдэрэй турша соо хүниие һайн мэдэхэ, тэрэнэй ажал хэрэгтэй танилсажа, хүтэлбэрилһэн ажахынь бодото байдал ойлгожо бололтой гү? Бололтойшье, үгышье. Гэбэшье баримтанууд гээшэмнай һөөргэдэхэ, дуран соогоо хубилгахын аргагүй юумэнүүд ха юм. Тэдээндэ түшэглэн, бэшэг соо хэлэгдэһэн зүйлнүүдые элирүүлхэ ушартай бологдоо.

Орлик тосхонһоо Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түб Сорог хүрэтэр дүшэ модо. Холо гү энэ? Зунай сагта тиишэ машина ошодоггүй, мори тэргээршье ябаха харгы байхагүй. Хазаар морёор хүрэжэ ошохо хабшал зүргэ гансал бии. Газетэ, журналнууд зургаадахи-долоодохи хоногтоо хүрэжэ ошоно гэбэл, тэрэ нютагай холо ойронь ойлгогдохо бээзэ. Тэндэ колхозой түрүүлэгшэ Аюша Пунсыкович Налханов аймаг соогоо мал адууһаараашье, эдлүүриингээ газараараашье эгээл ехэ ажахые хүтэлбэрилнэ. Тэрээн тухайда бэшэг соо хэлэгдэнхэй.

Сорог тосхон багаханшье һаа, түбхинэнги байдалтай. Шэб шэнэхэн байрын гэрнүүд, энэ жэлдэ нээгдэһэн найман жэлэй һургуулиин байшан, һурагшанарай байха һаруул интернат, клуб, типовой магазин тосхониие шэмэглэнэ. Эндэхи гэрнүүд бултадаа шахуу бүри һаяын жэлнүүдтэ баригдаһан. Эгсэ эрье доро колхозой машина, тракторнуудай байра, пилорама. Эзэн хүнэй гарай эндэ бии байһые түрүүшын лэ харасаһаа ойлгохоор.

«Гэр гоё углуугаараа бэшэ, халаашаараа һайхан» гэдэг шуу. Эндэхи ажахын байдал хаража үзэе. Хоёр тоо дурдая. 183314 ба 331704. Түрүүшынхинь үшөө ниилээгүй жэжэ гурбан колхозуудай 1960 ондо оруулһан мүнгэн олзо хамта дээрээ. Һүүлшынхинь томодхогдоһон Кировэй нэрэмжэтэ колхозой нёдондо оруулһан мүнгэн олзо. Жэшээ дээрэһээ энэ колхозой экономикын жэл ерэхэ бүри хүгжэжэ байһаниинь эли харагдана. Мал адууһанайнь—ашаг шэмэ дээшэлэнхэй. Шэнэ барилга, малшадай байранууд һүүлшын жэлнүүдтэ шэнэлэгдэн һэльбэгдээ. Колхознигуудай олзошье һураггүй ехэ болоо.

Эдэ бүгэдэ жэжэ колхозуудай томодхогдоходо түрүүлэгшын тушаалда һунгагдаһан Налхановай ударидаха шадабаритай, ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ хүн байһые гэршэлжэ үгэнэ. Колхозой экономикын хүгжэлтэдэ Налхановай нүлөөе арсахаар бэшэ.

Зүгөөр гансал урдахи ажалһаа бэшэ хажуугаархи юумэеэ харадаггүй, түсэб дүүргэхын лэ хойноһоо бүхы һаналаа табижархиһан хүтэлбэрилэгшэд үсөөн бэшэ дайралдадаг. Тэдэнэр сэхэ харюусалгата ажалаа юунһээшье үлүү дээгүүр сэгнэжэ, туйлаһан амжалтадаа дашууран, дээрэһээ хүртэдэг магтаалдаа толгойгоо эрьежэ, зонойнгоо эрилтые мартажархидаг гэхэ гү, али тоохоёо болишодог зантай. Нютагай ажабайдалай хүгжэлтэдэ хүтэлбэрилэгшын ударидаха бэлигһээ гадна, тэрэнэй хүн ёһоной бүхы шэнжэ, зонойнгоо һанаа бодол, сэдьхэлыень ойлгожо ажалаа эмхидхэжэ шадаха гээшэ тон ехэ удха шанартай. Тиигэбэ ябабашье, зарим үедэ хүтэлбэрилэгшын тушаал дааһан хүниие нэгэ талаһаань, ажал хүдэлмэриинь лэ ябасаар сэгнэдэг ушар али олон. Хүниие ажалаарнь сэгнэдэг. Тиибэшье тэрэнэй ганса ажалаарнь бэшэ, бүхы талаһаань хаража сэгнэхэ зэргэтэйбди.

Энэ бүгэдые дурдахадаа, түрүүлэгшэ Налхановые тиимэ ёһоной хүтэлбэрилэгшэдэй зэргэдэ табигдахаяа һанагданагүй. Тэрэниие шүүмжэлһэн бэшэгэй мүрнүүдтэ хэдышье этигэлгүйгөөр хандабашье, зарим юумэнүүдые үлүү гаратар дэбэргэһэниинь мэдэбэшье, тэрээн соо үнэн юумэнүүд бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Бэшэг соо Налхановай үгэдэ хүндэлдэһэн хүн али болохоор газаашалуулжа, ондоо тээшээ зөөхэ баатай болодог гэжэ хэлэгдэнэ. Бэшэг соо хэлэгдэһэн эмшэлэгшэд Фи独енковтэн, ветеринарна врач Настыков, библиотекарь Пронтеева гэгшэд Сорог тосхондо хүдэлһэн. Тэдэнэр үнэхөөрөөшье бэрхэ мэргэжэлтэд байгаа ха гэжэ хүнүүдээр дуугаралсахада тухайлмаар. Түрүүлэгшэ Налханов эдэ мэргэжэлтэдэй хоорондохи харилсаан багташагүй боложо, тэдэнь байраяа урилха баатай болоһон. Энээн тухайда Налханов өөрынгөө талаһаа бэеэ сагааруулһан олон шалтаг дурдана. Налхановай али хэлэһэн һайниие дурдабашье, муу талыень сэхэ хэлэхэ зэргэтэй болонобди. Мүнөө тэрэ тэдэнээ гээгээ гэжэ найданабди. Бэшэг соо, бэшэ зоноор шье дуугаралсахада нюур далдагүй тэрэнэй ажабайдалдахи муу юумэнүүд сэхэ хэлэгдэнэ. Хуулиин ёһоор тэрэ гэмээ эдлээ. Совет хүнэй, илангаяа хүтэлбэрилэгшэ хүндэ яашье таарахагүй элдэб ябадал тэрэ гаргаа. Тэрэниие мүнөөшье ара нэрээр зариман хэлсэдэг зантай. Энэ бүгэдэ тэрэнэй ажалда муу талаһаа нүлөөгөө үзүүлэнгүй байдаггүйнь эли. Налхановые муу тээшэнь юу татанаб гэбэл, өөрынгөө үгэ яахые аргагүй үнэн дээрэ тооложо, тушаалаар доогуурхи хүнүүдэйнгээ хэлэһые анхардаггүй гү, али тэдэнэй шүүмжэлэлые тэсэдэггүйнь болоно.

Гомдол баригшын мэдэгдэнгүй үлэхэ дуратайһаань уулзагдаагүй, харин бэшэг соо дурдагдаһан Орлик тосхондо мүнөө хүдэлжэ байһан библиотекарь Пронтееватай хөөрэлдэгдөө. Теэд бэшэг дотор хэлэгдэһэн юумэнүүд тухайда дуугаралсахаяа гол таһа арсаа. Юундэ? Ямар ушарһаа?

Эндэ бэшэг дотор хэлэгдэһэн юумэнтэй тон дүтэ ушартай тохёолдогдоһон байба. Ондоо хүнүүдэй хэлэһэн үгэнүүдые эбсүүлэн залгажа, библиотекариин намтай дуугаралсаха дурагүйнь ойлгогдоо.

Гомдолшын бэшэг дотор партиин Ахын райком түрүүлэгшэ Налхановые али болохоор далдална гээд хэлэгдэнхэй. Теэд партиин райком хадаа Налхановай гаргаһан алдууе эрид шангаар шүүмжэлхэ, муу талыень үгы болгохын арга хэхэ ёһотой байгаа. Тиигэхын орондо райкомой хүтэлбэрилэгшэд тэдэнииень далдалха ябадал гаргана. Энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэбэл, нүхэр Пронтеевагай бэшэһэн бэшэг партиин Ахын райкомдо хэмжээ абахыень эльгээгдэһэн байгаа. Тэрэ бэшэгээр таарамжатай шиидхэбэри абтаһаншье байжа болоо, теэд райкомой секретарь нүхэр Нимаев бэшэгэй авторые элдэб үгөөр галхааһан, дээдэ органуудта бэшэг бэшэхыень хориһон байна. Энэмнай иихэдээ юун болоноб? Шүүмжэлгэдэ дурагүй, дутуу дундаяа далдалхаһаа гадна, тэдээн тухайда хэлэһэн хүнэй ама таглаха һэдэлгэ гаргаһан ябадал болоно бэшэ гү?

Зоной шүүмжэлхы үгэдэ зүбөөр хандажа, байһан дутуу дундаяа далдалхые оролдонгүй, үнэн сэхэ партийна һэшхэлээрээ тэрэниие усадхаха гэһэн эрилтэ табигдана бшуу.

М. БАТОИН,
манай тусхай корр.

ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО — ЗАМБИ ТҮБИИН ЗҮГ ЗҮБХИС БҮХЭНҺӨӨ — ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО

Аргентинын студентнэр буһалгаална

БУЭНОС-АЙРЕС, сентябриин 8. (ТАСС). Аргентинэдэ студентнэрэй хүдэлөөн ехээр дэлгэрээ. Хаагдаһан студентнэрые сүлөөлхэ, университедүүдэй байраһаа полициин отрядуудые гаргаха, ороной һургуулинуудые нээхэ эрилтэ табина.

Аргентинын студентнэрэй федерациин уряагаар соносхогдоһон забастовко ороной һургуулинуудай бүхы центрнүүдтэ, тусхайлан хэлэбэл: Буэнос-Айресай, Кордовын, Ла-Платын ба бусад городуудай университедүүдтэ болоно байна. Аргентинын залуушуулай забастовкын хүдэлөөндэ багшанаршье хабаадалсана.

Г. Хэмфри буруушаана

ВАШИНГТОН, сентябриин 8. (ТАСС). Үгытэй ядуу байдалһаа шалтагаалан орон доторхи элдэб хото городуудта негрнүүдэй буһалгаан болоно гэжэ США-гай вице-президент Г. Хэмфри мэдэрэн. Социальна асуудалнуудаар зарлагдаһан уласхоорондын конференци дээрэ үсэгэлдэр үгэ хэлэхэ зуураа, «негрнүүдэй буһалгаае буруушаагаад, городуудай геттонуудтахи байдал һайжаруулха программа бэелүүлхэ хэрэгтэ гэжэнь «һаад хэнэ» гэбэ.

«Граждан ёһоной найрамдал ба тэнсүүри» хангалгын үндэһөөр лэ «бүгэдэндэ хабаатай тэгшэ эрхэ» туйлагдажа болохо гэжэ Хэмфри хэлэбэ.

Скагеррак проливта усал болобо

КОПЕНГАГЕН, сентябриин 8. (ТАСС). Норвегиин «Скагеррак» гэжэ пассажирска паром Скагеррак проливта усалтаа. Тэндэ 150 хүн һуужа ябаһан байгаа. Усалтын үедэ 4 хүн далай руу орожо үхэбэ. Бэшэниинь абаргын онгосонуудта һуужа гараа. Тэндэ хүрэжэ ерэһэн суднанууд, вертолёдууд тэдэ хүнүүдые сугалжа абаба.

Ваһа баридаг «А-230» гэжэ траулерай моряггууд усалда ороһон 39 пассажирые Даниин Фредериксхавн портдо абаашаа.

ДРВ-гэй Улаан хэрээһэнэй бүлгэмэй уряа

ХАНОЙ, сентябриин 9. (ТАСС). ДРВ-гэй Улаан хэрээһэнэй бүлгэм бүхы дэлхэйдэхи Улаан хэрээһэнэй, Улаан хахад һарын, Улаан арсаланай ба наранай 105 бүлгэмдэ бэшэг эльгээбэ. Тиихэдээ американска империалис түримхэйшүүлые зэмэлэн буруушаахыень, вьетнам арадта эсэргүү хорото ябуулгаяа дары болюулха эрилтэ тэдэ түримхэйшүүлэй урда табихыень уряалба гэжэ ВИА агентство мэдээсэнэ.

Үнгэрһэн үе соо американска зэрхэг түримхэйшүүл Урда ба Хойто Вьетнамда ажаһуудаг арад зондо эсэргүү айхабтар муухай аашануудые гаргаа. Вьетнам арадай, бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй эрид шууд буруушаажа байбашье, американска түримхэйшүүл зэрхэг дайгаа улам һүжэрөөхын тула Урда Вьетнам худар американска шэнэ шэнэ сэрэгүүдые эльгээнэ, мүн Хойто Вьетнамай һургуулинууд, больницанууд, сүмэ хиидүүдтэ, экономическа предприятинууд, даамбанууд ба хаатанууддта, хүн зоноор олон районуудта агаарһаа добтолгоёо улам дэбэргэнэ.

Хэдэн миллион зониие хооһодуулха һэдэлгэ гарган, бороо хурын түлэг хаһа соо провинцинуудай олохон участогуудые бомбодоно.

Американска империалистнууд сэрэгэй иимэ хорото ябуулгануудые хэжэ байһан туладаа, Вьетнамда эсэргүү түримхэйлэлгэ хэнэ, тиин Вьетнам тушаа 1954 оной Женевскэ хэлсээнүүдые ба уласхоорондын эрхэ бүдүүлигээр эбдэнэ, дайнһаа хохидогшодые абарха тухай США-гай правительствын гараа табиһан 1949 оной Женевскэ конвенцинүүдые бүдүүлигээр эбдэнэ гэжэ тэрэ бэшэг дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

ДРВ-гэй Улаан хэрээһэнэй бүлгэм американска империалистнуудта эсэргүү эрид шууд буруушаал мэдүүлхыень, вьетнам арадта эсэргүү зэрлиг муухай ааша дары болюулха эрилтэ табихыень бүхы дэлхэйн Улаан хэрээһэнэй, Улаан хахад һарын, Улаан арсаланай ба наранай бүлгэмүүдые уряалба.

Л. ДЖОНСОН КОНГРЕССТЭ БЭШЭГ ЭЛЬГЭЭБЭ

ВАШИНГТОН, сентябриин 9. ТАСС-ай корр. В. Вашедченко иигэжэ дамжуулба:

Вьетнамдахи дайнай хүндэ хохидолһоо шалтагаалан американска экономико муудажа эхилээ. Президент Джонсон үсэгэлдэр США-гай конгрессто тусхай бэшэг эльгээхэдээ, американска экономикые һуларуулжа байһан муу нүлөөе зайсуулхын, американ арадай «ашаг туһые» хамгаалхын тула яаралтай хэмжээ абаха гэжэ дурадхаба.

Федеральна бүхы гаргашануудые аргатай соонь хороохо һанаатай байнабди гэжэ президент соносхоо. Энэ хэмжээ ябуулгань гол түлэбтөө американска хүн зоной социальна хэрэглэмжэдэ зорюулагдадаг гаргашануудые хороохоор хараална.

Сагаан байшан соо болоһон пресс-конференци дээрэ соносхоошо тусхай бэшэг доторoo США-гай президент иигэжэ уридшалан һануулба: экономикын хүгжэлтэ ба Вьетнамай дайнда гаргашалагдадаг мүнгэнэй хоорондын тэнсүүриие сахихын тула удаан болзортой ондоошье хэмжээнүүд абтажа магад гэбэ.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, хүн зониие хангалгын ба эд бараанай үнэ сэнгүүдэй таһалгаряагүй хүндэржэ байһан ябадал салин хүлһэнэй, үнэ сэнгэй тогтууриие эбдэхэ аюул тохёолдуулна. Американска зоной олонхинь багахан олзо оршотой хүнүүд юм. Мүнгэнэй үнэ сэнгэй унаһанһаа шалтагаалан, дэлхэйн худалдаа наймаанда американска промышленностиин урдилдэн мэдхэлдэхэ хаба шадал буурража байна гэжэ Джонсон тэмдэглэбэ.

Байдалынь шахардуу байһаар

ПАРИЖ, сентябриин 9. (ТАСС). Сумаррага хотодохи (баскнуудай орон) «Лобегосо» гэжэ заводой 3 мянга гаран хүдэлмэришэд митингдэ хабаадаһанай түлөө полициин сагдаанараар баригдажа хаагдаһан нүхэдыень сүлөөлхэ эрилтэтэй забастовко гурбадахи үдэрөө хэжэ байна. Энээн тухайдань «Юманите» газетэ мүнөөдэр мэдээсэбэ. Тэдэ хаагдаһан хүнүүдые сүлөөлхэ эрилтэ табиһан хэдэ хэдэн митингнүүд, забастовконууд үнгэрэгшэ недели соо баскнуудай ороной энэ индустриальна районой олохон предприятинууд дээрэ болобо.

Гватемалын президентын захиралта

САН-ХОСЕ, сентябриин 9. (ТАСС). Гватемалын президент партизануудта эсэргүү зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ябуулгые улам шангадхаха гэһэн захиралта гаргаба. Партизан отрядуудта эсэргүү сэрэгэй түсэбүүд ба ябуулганууд тухай мэдээсэгдэхэ ёһогүй гэжэ армиин мэдээсэлэй таһагай түлөөлэгшэ уридшалан һануулаа.

Өөһэдынгөө сэрэгүүдые бомбодобо

ПАРИЖ, сентябриин 9. (ТАСС). Өөһэдынгөө сэрэгүүдэй байһан газарые американска самолёдуудай «гэнэдэжэ» бомбодоһонһоо шалтагаалан, американска 3 солдат алуулһан, 19 хүн шархатаһан байна. Августын 26-да болоһон энэ ушарые Урда Вьетнамдахи американска сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэ мүнөөдэр мэдэрхэ баатай болоо гэжэ Франс Пресс агентствын корреспондент Сайгонһоо дамжуулба.

Американска сэрэгэй заводто дэлбэрэлгэ болоо

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 9. (ТАСС). Висконси штадтахи американска сэрэгэй заводто үсэгэлдэр ехэ дэлбэрэлгэ болоо. Вьетнамда дайлалдажа байгаа американска солдадуудай хэрэглэдэг М-16 гэдэг шэнэ винтовконуудай дари үйлэдбэрилдэг газарта энэ дэлбэрэлгэ болобо гэжэ АП агентствын корреспондент мэдээсэбэ.

ВЬЕТНАМАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА.
Вьетнамай Арадай армиин шэн зоригто зенитчигүүд американска самолёдуудые буудажа байна.
«Вьетнам» гэжэ журналһаа абтаһан фото.

Улаан-Үдын Гэрлэлгын ордондо

ҮШӨӨ НЭГЭ ШЭНЭ БҮЛЭ

Байгша оной январь һарада Улаан-Үдэдэмнай Гэрлэлгын ордон нээгдээ бэлэй. Тэрэ сагһаа хойшо эндэ 80 шэнэ бүлэ гэршэлэгдээ. Гэрлэлгын ордондо гансашье улаан-үдынхид «Гэрлэһэн тухай гэршэлгэ» абадаг бэшэ, харин манай ороной олон тоото яһатадай түлөөлэгшэд: украинецууд, молдованууд, узбегүүд, таджигууд, белоруссууд, яхадууд, латышууд, казахууд, туркменүүд болон бусадшье айл бүлэ боложо, ажабайдалай замда эндэһээ юрөөгдэдэг юм.

Тэрэшэлэн манай городой Гэрлэлгын ордондо Монголой Арадай Республикын научна сотрудник Дамдинжав Захааминай аймагай XXIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой экономист Татьяна Жигжитова хоёр, мүн Монголһоо ерэһэн багша Дашигмиин, уран зурааша Нина Гармаева гэгшэд гэр бүлэ болоһон тухайгаа гэршэлүүлээ бэлэй.

Һаяшаг Гэрлэлгын ордондо ирагуу хүгжэм, һайхан юрөөлнүүд зэдэлжэ, үшөө нэгэ шэнэ бүлые хуулита ёһоор тэмдэглэбэ. Хүби заяагаа нэгэдүүлхээр шиидэһэн Улаан-Үдын ТЭЦ-эй хүдэлмэрилэгшэ Валентина Вампилова Монголой Арадай Республикын Дарханай ТЭЦ-эй инженер-энергетик Цедэндорж-го хоёрые гэрлэлгын талаар инспектор Лариса Семеновна Лыфтарь амаршална. Удаань залуу хоёрой гэрлэгшэдэй дэбтэртэ гараа табяад, бэһэлигүүдые андалдаһанайнь хойно ордоной директор Клавдия Доржиевна Бадмаева «Гэрлэһэн тухай гэршэлгэ» болон горгүйсэдкомой амаршалга барюулна. Һүүлээрнь банкедэй зал соо совет-монгол хани барисаан, совет монгол шэнэ бүлын түлөө тэрэнэй жаргалта ерээдүйн түлөө юрөөл магтаалнууд хэлэгдэжэ, духаряанууд үргэгдөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Валентина Вампилова Цедэндорж-го хоёрой гэрлэлгын ёһололой үедэ.

П. БУРМАКИН.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Хулиганталгатай тэмсэлээ шангадхаха тухай түрүү бэшэг; Танкистнуудай үдэртэ зорюулагдаһан СССР-эй Оборонын Министрэй Приказ гаряа хуряалгаар материалнууд; аха үеынхидэй баатаршалга гаргаһан замуудаар комсомолшуудай залуушуулай дабшаһан походой хабадагшадай хоёрдохи Бүхэсоюзна слёдһоо мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Т... рүүлэгшэ» гэһэн А. Халтуевай корреспонденци; «Үнэтэ са... хооһоор үригшэд» гэһэн Б. Т... муровай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Сов... танкистнуудай гварди» гэһэн ... Гетманэй статья (АПН). Хил... саанаһаа ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Лен... нэй орденто оперо, баледэй теа... рай главна режиссер Ц. Шагж... тай хөөрэлдөөн; нүүдэл выстав... кэһээ корреспонденци.

Баатарлиг хүбүүдэйнгээ дурасхаалда...

Һаяшаг Үльдэргынхид Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатарай үхэлөөр унаһан нютагайнгаа хүбүүдэй дурасхаалые мүнхэлжэ, хүшөө бодхообо. Хүшөө нээлгын үдэрые нютагай зон жабхаланта оршон байдалда үнгэргэбэ. Хори, Яруунын аймагуудай сэрэгэй комиссарнууд, дайнда хабаадаһан хүнүүд болон дайнай талмайһаа бусаагүй сэрэгшэдэй түрэлхид сугларагшадай урда үгэнүүдые хэлээ.

Үбэр талададаа: «Эсэгэ ороноо хамгаалгын 1941—1945 онуудай Агууехэ дайнай байлдаануудта унаһан Үльдэргын шэн зоригто сэрэгшэдтэ—мүнхэ дурасхаал! Нютагайхидынь»,— гэжэ алталмал үзэгүүдээр, тиихэдэ хоёр талададаа 80 гаран сэрэгшэдэй нэрэнүүдээр мүн лэ алталмал үзэгүүдээр бэшээтэй сагаан үнгэтэй хүшөөгэй дэргэдэ хүндэлэлэй харуулнууд зогсоно. Хори гаран госхон дээгүүр 2 дахин зэдэлжэ, хори гаран жэлэй саана ажаһууһан, ажаллаһан хүбүүдэй нютаг талаар сууряатан тараба.

Тус хүшөө бодхоохо хэрэгтэ нютагай «Коммунизм» колхозой правлени, партийна эмхи ехэхэн оролдолго, анхаралаа элсүүлээ.

Б. ЖАНЧИПОВ.

ХАЛУУН ХАҺА ЕРЭЭ

РЕПОРТАЖ

МАЛАЙ ОЛООР тушаагдаха саг тулажа ерэбэ. Энэ үе Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай мал үүсэлгын заводой эгээл харюусалгатай саг.

Цехэй начальник Г. М. Дегтярев хүдэлмэриингөө үдэрэй эхэнхи сагые цех соо, конвейернүүдэй дэргэдэ үнгэргэнэ. Ажалай эмхидхэлһээ захалаад анхарха юумэниинь олон хэбэртэй. Тушаажа абтаһан малые түргөөр, һайнаар үүсэлхэ, хаядаһа гаргахагүйн түлөө бултадаа тэмсэнэ.

Мастер Г. Величко гэгшын даадаг халаан мал үүсэлгын түрүүшын үдэрһөө шалгаржа ябана. Энэ хаһын эхилхын урда тусхай бэлэдхэл хэгдэһэн, хүдэлмэришэд ажалай түрүү онол аргада һуралгадаһан байна. Эгээл харюусалгатай участогуудта үйлэдбэриин түрүүшүүл, дүй дүршэлтэй нүхэд табигданхай.

...Жэжэ мал үүсэлгын конвейерэй дэргэдэ Анатолий Клишин ажаллана. Тэрэ залуушье һаа, дүй дүршэлтэй юм. Совет Армиин зэргэдэ алба хэхынгээ урда эндэ хүдэлдэг байгаа. Армиһаа бусаһаар лэ түрэл болоһон коллективтээ ерэһэн. Конвейертэ таһалдалгүйгөөр мал хүргэхэ даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Хүдэлмэришэд Нина Емельянова, Николай Шурыгин, Анна Никифорова гэгшэд даабаряа анхаралтай һайнаар дүүргэнэ.

Үйлэдбэриингөө харюусалга ехэтэй энэ хаһада үниинһөө хойшо бэлдэбэшье, заводой коллективтэ элдэб бэрхэшээл дайралдана. Колхоз, совхозуудһаа мал жэгдэ бэшээр тушаагдана. Зарим үдэрнүүдтэ олон, заримдаа үсөөн мал асарагдана. Малай олоор тушаагдадаг үдэрнүүдтэ дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд дуталдана. Гэбэшье заводой коллектив бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабажа, тушаагдаһан бүхы малые үүсэлжэ үрдинэ. Заримдаа сүүдхын даабари хоёр дахин үлүүлэгдэнэ. Эндэхид комбинат cooһоо эгээл түрүүлэн, найма һарынгаа түсэб дүүргэһэн. Бүхы мал саг соогоо, һайн шанартайгаар үүсэлэгдэнэ.

Энэ жэлдэ мал тушаан абалгада шэнэ гурим хэрэглэгдэдэг болоо. Урда жэлнүүдтэ мал амидын шэгнүүрээр, туранхай, тарганиинь багсаан тушаагдадаг байбал, мүнөө олонхи малай ашаг шэмэнь үүсэлэгдэһэнэй һүүлээр тодорхойлогдоно.

— Мал пимэ гуримаар тушаан абахада ажахынуудта, комбинадта таарамжатай,— гэжэ цехэй начальник Г. М. Дегтярев хөөрэнэ.—Колхоз, совхозууд бага бэшэ тэжээл алмаха. Юуб гэхэдэ, мал тушаахынгаа урда үбһэ ехээр эдюулдэг ажахынууд яһала бии һэн. Ушарынь, амиды малай тарган туранхайе тодорхойлхонь бэлэн бэшэ байгаа. Үүсэлээд байхада эли ха юм даа.

...Конвейер нэгэ жэгдээр хүдэлнэ. Хүн бүхэн сүлөөгүй, хэхэ ажалаа анхаралтайгаар дүүргэнэ.

Г. ХАРЧЕНКО.

Хөөрэлдэжэ үзэе

„Бурханай хайра туһаар“ гэһэн статья тушаа

ХУУШАНАЙ ҺҮҮДЭР

«Хуушан сагай һүүдэр үни хада һүнэн арилаа һэм шуу» гэжэ зарим хүнүүд һожоргүйхэнөөр дуугарха юм. Тиигэжэ хэлэхыень ото таһа буруушаахын баһа аргагүй. Юуб гэхэдэ, ёһотоор ажаллажа, үетэн нүхэдтөө туһа хүргэжэ, баатар ажалайнгаа ашаар Эхэ оронойнгоо баялигые арьбажуулжа ябаһан хүнүүд үнэхөөрөөшье тэрэ үни хада мартагдаһан. Хуушан сагай «һүүдэр» гэгшые аяар энэ болотор дахуулжа ябаашадые обёоргоггүй гү, али болзорто сагайнгаа ерэхэдэ һэгүй арилха аабза гэжэ хэрэгсээдэггүй хаш. Һаяшаг «Буряад үнэн» газетэдэ толилогдоһон Дымбрыл Цыбеновэй «Бурханай хайра туһаар» гэһэн статья уншаад байхадаа сэхыень сэхэ уруунь хэлэхэдэ, хуушан сагай һүүдэр мүнөөшье болотороо шэрэлдэһээр, ехэ һаад хэхэһээ гадна, шажанай мухар һүзэгтэ һогтоһон хүнүүдые өөр тээшээ олоорнь татаха гэһэн хархис ухатай байһыень ойлгохоор.

Нүхэр Цыбенов һанажа, бодожо байһанаа дууһыень бэшэхэдээ, шажан мүргэлэй хархис ухые ойлгоогүй бодолдоо төөринэ гэхээр. Бурханай хайра туһаар амиды мэндэ ябаһанаа, алишье сагтань хододоо тэрэниие харууһалжа, нүгэл сээрыень сагааруулжа ябаһан бурхан баабай гээшэнь ажалданьшье туһа хүргэнэ, ашанарыеньшье бөөмэйлэсэн юрөөнэ хэбэртэй.

Обоо тахиһанаймнай ашаар бороо һуулга һабаар адхараа һэн гэжэ бэшэнэ.

Обоо тахиһанай һүүлээр нээрээшье хура бороо һуулга һабаар адхараа бэлэй. Юундэ? Бурханһаа бороо гуйжа мүргэһэнһөөмнай боложо хура ороо бшуу даа гэлдэн байжа һүзэгшэ хүнүүд үнэн зүрхэнһөө эгигэхэ, ана мана буляалдаха юм. Теэд бөөнэр, ламанар тушаалдаһан үдэртөө обоо тахихые уряалдаггүй, харич бороогой орохые мэхэтэйгээр хүлеэдэг гээшэ. Нэгэ хэды сагай туршада (недели гү, али һара гү—хамаагүй) хиирэмэ халуун хүнхэлхэ, тиигээд һулаханаар һалхилжа эхилдэг аабза. Эгээл энэ үедэ баглагар хара үүлэд задаран гаража, бороо орохоо байһандал үзэгдэхэ. Хура бороогой орохые барометрһээ дутуугүй ойлгожо ябадаг бөө, ламанар үни хада хэхээр хараалһан обоогоо тахихаяа түхеэрдэг ха юм. Бороо заатагүй орохол байха гэжэ найдаһан бөө һүзэгшэ хүнүүдэй уртар бөөлэхые оролдодог байна. Ламанар баһал тиимэрхүүгээр аашалалдадаг. Уданшьегүй бороогой адхаржа захалхада мүргэлшэд бултааран хүхюутэй, мүргэлнай урагшатай үнгэрбэл даа гэжэ сэдьхэлээ ханадаг байха юм.

Мүн нимэрхүүгээр, минии һанахада, нүхэр Д. Цыбеновэй хабаадаһан тахил эмхидхэгдэһэн хэбэртэй. Саашань бурхан гээшэмнай дайнайшье үедэ бидэнэрые үхэлһөө абараа бэлэй гэжэ бэшэнэ. «Хүһанһаа зайлагты!» гэһэн шэбэнээн Д. Цыбеновэй шэхэндэ юундэ дуулдааб? Нэгэ юумэндэ этигэжэ, тэрэн тухайгаа ходо бодожо ябаһанһаань нэгэл тиимэ ойлгогдошогүй һаршаганаан, шэбэнэлдээн дуулдажа магад. Юундэ? Һаршаганаан, шэбэнэлдээн заатагүй дуулдаха, юрэ бусын юумэн харагдаха ёһотой юм гэжэ өөртөө этигэжэ (самовнушение) ябаһанһаань дулдыдана бшуу. Хоёрдохёор, нэгэл юумэнһээ айжа, һүрдэжэ ябаһанһаань элдэб эсын абяан дуулдаха, һүүдэртэл адлирхуу юумэн нюдэндэнь бүрэлзэн харагдажа болохо юм.

Тиихэдэ нүхэр Цыбеновэй үнэмшэлгэ ямаршье үндэһэгүй, буддын шажантай холбоо барисаатай байһаниинь бултанда мэдээжэ аабза. Үшөө нимэрхүү зүйлнүүдтэй оро бодогүй архида ороһон гү, али толгойн нервнэ үбшэнтэй болоһон хүнүүд ушардаг гээшэ. Архиин охиндо манарһан ухаандань элдэбын юумэн шаагдаха, дулиирһэн шэхэндэнь жахыдэһэ хүрэмэ аблан дуулдаха, бүрэлзэһэн нюдэндэнь амиды шудхэрнүүд харагдаха юм. Энэмнай бурхантай баһа холбоотой гү? Үгы. Архиншан хүнэй хии һудаһан шатадаг, тиимэһээ тэдэнэр хииралгандэ (галлюцинацида) эзэлэгдэжэ захалдаг.

Совет эрдэм техникын асари ехэ түйлалта хүгжэлтые Д. Цыбенов шажантай холбохоһоо гадна, хүнүүдтэ бурханай һайниие хүсэжэ ябаһанһаа боложо ракетэнүүднай амгалан тайбан ниидэнэ гэжэ найдуулхые үнэн зүрхэнһөө оролдоно. Энэмнай иихэдээ юун гээшэб?

Бурхамнай хиидэ байрладаг, саг үргэлжэ олимпидэ буудаг юм гэжэ үшөө эртэ урдын Грециин мэдээжэ трагигууд (Эсхил, Еврипид, Сафокол гэгшэд) хэлэдэг, зохёол бүхэнэйнгөө шухала геройнуудые бурханһаа дүрсэлэн найруулдаг байһан юм. Энэмнай эртэ урдын сагай Греци бшуу. Хамаг юумые шажан мүргэлэй нюдөөр хаража, ухаан бодолойнгоо гүйсын хэмжээндэ тааруу юумэ бэшэхые оролдоо юм аабза. Гэбэшье тэрэ үеын түрүү һанал бодолтой хүнүүд шажанай хархис аашада эсэргүүсэн бодоод, физикэ, математикын талаар эрдэм ёһололой түрүүшын алхамуудые хэжэ эхилһэн юм.

Бүмбэрсэг дэлхэймнай бурханай табиһан, үндэһэлһэн зүйл бэшэ, харин байгаалиин ёһо гуримаар түбхинэн мандаһан планетэнүүдэй нэгэ хуби юм. Тиимэһээ байгаалида боложо байһан хамаг үзэгдэлнүүд бурханай заяагаар бэелүүлэгдэдэг бэшэ, онсо өөрын гуримай ёһоор хүгжэдэг юм. Шажан мүргэл хадаа (ямаршье байг) хүнүүдэй ухаан мэдэрэлые балартуулха гэһэн зорилготой. Италиин агуухэ эрдэмтэд, физигууд Галилео-Галилей, Джордано Бруно гэгшэд шажан мүргэлэй хархис муухай аашые эрид шууд буруушааһан, өөрынгөө һанал бодолые хамгаалан тэмсэһэн ха юм. Тэрэ үеын түрүү һанал бодолые өөгшөөһэн эрдэмтэдые бурхан шажанай түлөөлэгшэд үзэжэ ядаһан, үнгэржэ ерэхэдээ Джордано Бруно гэгшые түүдэгэй гал дээрэ шатаажа алаһан байна бшуу.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо хэдэн зуун жэл үнгэрөө гээшэб. Хүн түрэлтэнэй ухаан бодол, һанал эрмэлзэл захагүй холо харайгаа бшуу. Тиихэдэ мүнөө, хоридохи зуун жэлэй хахад багта, үни хада үмхиржэ һалашаһан мунхаг харанхы үе сагай һүүдэр мүнөө болотор шэрэлдэһээр зандаа.

Ракетэнүүд ниидэнэ, ниидэхэшье. Теэд бурханай хайра туһа хүргэжэ, хүнүүдтэ ганса һайниие хүсэжэ ябаһан туһань алин бэ? Залинта хурдан ракетэнүүдые бурханда зальбаржа, хамаг һанал бодолоо шажанда наймаалһан хүнүүд бүтээнэ гү? Үгы. Эрдэм ухаанай бэрхэшээлые дабан гараха, эсэгэ орондоо туһатай юумэ хэхэ гэжэ эрмэлзэһэн хүнүүд нимэ гайхалтай зүйлнүүдые бүтээн гаргалсана.

Ю. БОЛДОНОВ,
Эрхүүгэй пединститутдай аспирант.

БУРЯАДАЙМНАЙ НИИСЛЭЛ Улаан-Үдэ хотын ойр тойрондо ажалшадай хамтын үрэ жэмэстэ саадууд баглайран ногоордог болонхой. Хотын ажалшад сүлөөтэй сагтаа өөһэдынгөө багахан участогуудта ошожо, сэбэр, сэнгэлиг агаарта аятай һайнаар амарна. Үдэ, Сэлэнгэ мүрэнэй эрьсэр, Дээдэ Онгостойн үзэсхэлэн һайхан байгаалитай газарта хамтын саадууд эмхидхэгдээ.

Жэмэстэ модо ургуулха хамтын саад анхан түрүүн, арбаад жэлэй саада тээ, республикымнай түрүү предприяти—локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд эмхидхэһэн юм. Тэдэнэр түрүүшынгээ саадые городой захада, мэльгэн сагаан талын дунда байгуулһан. Мүнөө эндэнь олон янзын жэмэстэ модод ургуулагдана.

ЛВРЗ-гэй коллективэй жэшээгээр, хотын бусад предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хамтын саад эмхидхээ. Мүнөө тэдэнь «Ранет», «Дружба», «Хабар» гэһэн нэрэтэйнүүд. Тиимэ саад, сэсэрлигүүд городоймнай оршон тойрондо 250 гаран гектар талмай эзэлнэ.

Ажалшадай хамтын саад эмхидхэлгэдэ горсовет, предприяти, эмхи зургаанууд али болохоор туһална. Жэшээлхэдэ, түмэр замай Улаан-Үдэ станциин хүтэлбэрилэгшэд Сэлэнгэ мүрэнэй арал дээрэ гараха хүүргэ түхеэрэлгэдэ хэрэглэгдэхэ түмэр трос үгэһэн мүн арматура болон цемент абалгадань туһалһан байна.

Байгаалида дуратайшуулай дунда барилгын мэргэжэлтэй инженернүүд, архитекторнүүдшье олдоо. ЛВРЗ-гэй конструктор-инженернүүд Л. Л. Романовский, А. П. Казьмин гэгшэд хамтын саадай гэшүүдэй зуһалангай гэр барилгын проектнүүд зохёогоо. Республикын үрэ жэмэсэй станциин агрономууд саад... гэшүүдтэ һайн сортын жэмэс... модонуудые оложо тариха, тэд... ниие ургуулха, харууһалха ... рэгтэнь зүбшэл үгэжэ туһалаа.

Алтан намарай эхин—се... тябрь һарын түрүүшын үд... нүүдтэ ЛВРЗ-гэй коллекти... жэмэс ургуулагшадай түйла... эмжалта харууһан ... жэмэсэй выставкэ эмхидхэгд... Эндэ дура сэдьхэл буляамаар ... гэ, бүриин сэсэгүүдһээ эхила... амтатай һайхан үрэ жэмэс бол... огородой эдеэн хүрэтэр хуу ... бяатай байба.

Выставкын нэгэ стендын ... жууда ошоходомнай мантан ... үгэрсэнүүд табяатай. «Барил... шан А. Т. Бусовиковагай тар... жа ургуулһан «Деликатес» со... тын үгэрсэ» гэһэн гаршаг тэд... бэшээтэй. Тэрэниие шэгн... дээрэ табижа үзэхэдэмнай х... килограмм татаба. Тэрэнэй дэрг... дэ зэргэлээд машинист М. Р. Г... родецкиин, мастер Н. Я. Ч... най болон бусадай ургуулһан ... бүридөө 400—600 грамм ... дорнууд жэрылдэнэ.

Эндэ эмхидхэгдэһэн выстав... дэ заводой хүдэлмэришэд Е... мов, Елясов, Зыков болон бус... дай ургуулһан яблока, бус... алим жэмэсүүд зоной анхар... татана. Слесарь В. П. Линни... өөрынгөө участок соо зүгы ... рижа, 45 килограмм мед ... луулһан байна.

Саашань ябажа ха... хада, байгаалида дура... тайшуулай гар... ургуулагдаһан ви... үхэр нюдэн, улааган... крыжовник гэхэ мэт... олон түрэлэй жэмэс ... хагүй жэрылдэнэ.

Эндэ эмхидхэгд... выставкын дээгүүр ... дэ байгаалиһаа ха... хүлеэхэ ёһогүйбди. ... рэнэй баялигые өөһэ... түйлан абаха—ма... зорилго» гэжэ Мичур... най хэлэһэн үгэ ... үзэгүүдээр аржыса ... шэтэй. Сибириин ... городуудые жэмэстэ ... доор, сэсэг ургамал... даар гоёон шэмэг... талаар мүрысөө... Улаан-Үдэмнай Омск ... родой удаа хоерд... һуури эзэлһэн бай... Энээндэ манай сад... дуудай габьяа ехэ ...

В. КАТОК.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын с... на барилгын заводой хүдэлмэ... шэн Н. П., Е. Ф. Шаныги... (нэгэдэхи зураг), В. М. Н... ров(хоёрдохи зураг) өөһэдын... саад соо.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

БУРЯАДАЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН институт Карл Марксын томо скульптура зуруулха захил уран зураашадта үгэһэн байгаа. Тэрэ захилыень РСФСР-эй арадай уран зурааша А. И. Тимин бүтээжэ, хэбтэ сохижо гүйсэдхэһэн юм. Теэд тэрэниие хэгдэһэн хэбэй ёһоор шэрэмээр шудхаха ажал үлэһэн.

ШАДАБАРИ ЕХЭТЭ БҮТЭЭЛ

Үндэрөөрөө гурбан метр хэмжээтэй, уран гоёор хэгдэһэн энэ скульптурые шэрэмээр шудхажа шадаха завод Улаан-Үдэ городто олдобогүй. Тиимэһээ хүдөө ажахын институдай нимэ шухала захил саг соогоо дүүргэгдэхэгүй шахуу болоо. Иимэ үедэ, бэлигтэй, залуу уран зурааша Пурбо Намсараев тэрэниие гараар дабтажа бүтээхэ дурадхал оруулжа, өөрөө хэжэ шадаха байһанаа мэдүүлһэн. Тэрэ 1958—1959 онуудта арадай дабтажа дархалдаг арга дүрые шудалжа, арадай эли мэдээжэ алта мүнгэнэй уран дархашуул Дэмбэрэл Бадмаев, Долгор Логинова гэгшэдтэ заалгаһан байгаа бшуу.

Уран гарта Намсараевай аяар гурбан метр хэмжээтэй томо скульптура сагаан зэд дээрэ дабтажа бүтээхэ гэһэндэ үнэншэхэгүй, «Хай даа хэр болохо юм ааб» гэһэн хүнүүд олон байгаа. Тиигэбэшье һаань, өөрынгөө шадабарида найдаһан залуу уран зурааша хоёр хамсыгаа шуужа, дабтан дархалжа эхилээ һэн.

Үдэрһөө үдэртэ уран дарханай бүтээл бэелэн, һара хүдэлөөд байхадань Карл Марксын дүрэ тэрэ зандань аржытар дабтажа, томо гэгшын скульптура бэлэн болоо.

Уран зурааша байхынгаа хажуугаар, арадай алта мүнгөөр һиилэжэ бүтээдэг урлалые шадажа абаһан Пурбо Суранхоровна Намсараевай амжалта тон һайшаалтай.

Ф. БАЛДАЕВ,
уран зурааша.

Шэнэ оршуулга

АМАР САЙН, ЛАТКА!

Виталий Валентинович Бианкиин «Латка» гэжэ һургуулиин наһа гүйсөөдүй хүүгэдтэ зорюулһан номхониие Гэлэгмаа Доржиева буряад хэлэн дээрэ оршуулан хэблэжэ, бишыхан уншагшадые, үхибүүдтээ ном суглуулдаг түрэлхидые баясуулбал даа.

Тус оршуулга ёһотой уран һайханаар аад, хүүгэдтэ яһала ойлгосотой хэлээр оршуулагданхай. Тэрэ ном соо Латка нохой Таня хүүхэн хоёрой хани нүхэсэл тухай, тэдэнэй элдэб ушаралта ябадалнууд тухай намтарлан хөөрэһэн юһэн бишыхан рассказ багтаа.

...Таня басаганда Петя абгань Ленинградһаа нэгэ нохой эльгээбэ. Нэрэнь Латка гэжэ нэрэтэй. Харахада, һөөл муухай зүһэтэй, ташарайгүйхэн юумэнэй байхада, хүршэ хүбүүдынь тэрэниие наада барин эльгэ хаталдаба. Үнэхөөрөөшье, өөрөө сагаан зүһэтэй аад, хаб хара томонууд толбонуудтай, тэдэнь халааһан шэнги юм. Шэхэнүүдынь дарбайлдаад, аягүйнүүд гээшэнь. Гэбэшье, тэрээхэн нохоймнай миин эдихэһээ бэшые мэдэдэггүй нохойнуудһаа ондоо, тон һүбэлгэн шолмохон байшоо.

Гээһэн юумыешни олоод, асаржа үгэхэ. Ангуушадай хамаг һомоёо хуу шахуу буудабашье, гансаханш нүгэһэ алаадүй байтар, даляа хүсөөдүй аяар зургаан томо дальбараануудые асаржа, Танидаа бэлэглэхэ юм. Танинь тэдэниие тэжээжэ, ехэ болгоно. Үшөө баһа ой соо төөришэһэн хүүгэдые дахуулжа, гэртэнь асараа. Иимэл эрдэмтэй нохой бшуу даа Латка гээшэмнай!

Эгээл тиимэһээнь түрүүн харахадаа, наада барижа, энеэлдэһэн хүбүүднай (тэдэниие Латка абараа ха юм!), бусадшье зон нохойе хүндэлжэ эхилбэ. «Испанска үүлтэрэй, богонихон хүлтэй, газарта хүрэмэ дарбагар шэхэтэй, мухар һүүлтэй, өөрөө сагаан аад, халааһан шэнги хара толбонуудтай «Латкые» гансашье номой геройнууд бэшэ, мүн баһа хүдөө тосхонуудай буряад хүүгэд хүндэлдэг болохонь аабза. Бишыхан уншагшадай зүгһөө иигэжэ хэлэхэ дурамни хүрэнэ: «Буряад талада хүрэжэ ерэбэ ха юмши. Амар сайн, Латка, аса наашань һабараа!»

Ц-Д. ДОНДОГОЙ.

Тахяа могойе алаба

Бабаюртовска районой Советская тосхондо (Дагестанай АССР) ажаһуудаг А. Магомедова гэгшын хашаа соо нимэ нэгэ тулалдаан болоо. Дальбараануудаа дахуулһан эхэ тахяагай сарай уруу ороходонь, тэндэнь могой угтажа байба. Тэрэ дальбараануудынь бариха һанаатай байгаа хэбэртэй. Тиихэдэнь эхэ тахяа тэрээнһээ айжа тэрьедээгүй, харин дальбараануудаа хамгаалан, урдаһаань эрэлхэгээр добтолжо, тархиинь тоншожо ороо. Шууяанай болоходо эзэнэйнь ошон гэһээ могой үхэшэһэн хэбтээ.

А. ГЛАЗКОВ.
«Сельская жизнь» газетэһээ абтаба.

Редакторай орлогшо Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н01841. Зак. № 333.